

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra marketingové komunikace a public relations

Sabina Kvášová

**Národní kampaň prevence AIDS v ČR v roce
2008**

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **Sabina Kvášová**

Vedoucí práce: **MUDr. Jiří Ježek**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam:

Kvášová, Sabina. *Národní kampaň prevence AIDS v ČR v roce 2008*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra marketingové komunikace a public relations, 2009. 56 s. Vedoucí bakalářské práce MUDr. Jiří Ježek

Anotace

Bakalářská práce „Národní kampaň prevence AIDS v ČR v roce 2008“ pojednává o komunikaci prevence nákazy HIV/AIDS v ČR z pohledu sociálního marketingu. Mapuje komunikační aktivity, které byly od ledna do prosince 2008 směřovány k cílovým skupinám populace ČR, na které se zaměřuje Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR v období let 2008 – 2012 v rámci dotačního programu MZ ČR. Cílem práce je zjištění silných a slabých stránek kampaně prevence AIDS v ČR v roce 2008 a nalezení možných příležitostí komunikace prevence AIDS v ČR v následujících letech.

Annotation

The bachelor thesis „The National Campaign HIV/AIDS prevention in 2008 in the Czech Republic” deals with a communication of HIV/AIDS prevention from the sight of the social marketing. It maps the communication activities which were aimed at target groups defined in the National Program to Address the Issue of HIV/AIDS in the Czech Republic by the Nation Institute of Public Health in 2008. The main goal of the bachelor thesis is to fix the strong and the weak points of the campaign and find the opportunities of a communication of HIV/AIDS prevention in the next years.

Klíčová slova:

HIV/AIDS, prevence v ČR, kampaň, nevládní organizace, široká veřejnost, rizikové skupiny

Keywords:

HIV/AIDS, Prevention in the Czech Republic, Campaign, NGO's, the Public, High-Risk Group

Prohlášení o původnosti práce

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně (počet znaků s mezerami činí 72 737) a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v repozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 1. května 2009

Sabina Kvášová

Obsah:

ÚVOD	1
1. PREVENCE BOJE PROTI HIV/AIDS	1
1.1. ÚLOHA SOCIÁLNÍHO MARKETINGU.....	2
1.2. PREVENCE HIV/AIDS JAKO GLOBÁLNÍ TÉMA (OSN, WHO, EU).....	4
1.3. PRIMÁRNÍ PREVENCE HIV/AIDS V ČR (NÁRODNÍ PROGRAM, SITUACE V ČR).....	7
2. NÁRODNÍ KAMPAŇ PREVENCE HIV/AIDS	9
2.1. ÚLOHA STÁTU V RÁMCI KOMUNIKACE PREVENCE HIV/AIDS A FÓRUM NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ.....	10
2.2. STRATEGICKÉ CÍLE KAMPAŇ (NÁRODNÍ PROGRAM ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY HIV/AIDS V ČR (2008-2012)).....	14
2.3. SEGMENTACE CÍLOVÝCH SKUPIN.....	15
2.4. AKTIVITY VEDOUcí K DOSAŽENí STRATEGICKÝCH CíLŮ V OBLASTI PRIMÁRNí PREVENCE.....	16
3. KOMUNIKAČNí AKTIVITY PREVENCE HIV/AIDS V ROCE 2008	18
3.1. KOMUNIKAČNí AKTIVITY REALIZOVANÉ PROSTŘEDNíCTVím DOTAČNíHO PROGRAMU MZ ČR.....	18
3.1.1. Státní organizace.....	18
3.1.2. Nevládní organizace.....	23
4. ZHODNOCENí KOMUNIKACE PREVENCE HIV/AIDS	33
4.1. ČETNOST KOMUNIKACE PREVENCE HIV/AIDS K CíLOVým SKUPINám ..	36
4.2. KONGRUENCE REÁLNÉ KOMUNIKACE PREVENCE HIV/AIDS S CíLY NÁRODNíHO PROGRAMU ŘEŠENí PROBLEMATIKY HIV/AIDS V OBDOBí 2008-2012.....	39
4.3. SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY NÁRODNí KAMPAŇ 2008, HROZBY A MOŽNÉ PŘíLEŽITOSTI V DALŠíCH LETECH.....	41
5. ROK 2009 – VÝHLED DO BUDOUČNA V OBLASTI PREVENCE HIV/AIDS V ČR	44
ZÁVĚR	45
RESUMÉ	47
SUMMARY	47
SEZNAM GRAFŮ	48
POUŽITÁ LITERATURA	48
SEZNAM PŘÍLOH	51
PŘÍLOHY	52

Úvod

Důvodem, proč jsem si zvolila předmětem své bakalářské práce právě národní kampaň boje proti HIV/AIDS v ČR v roce 2008 jsou vzrůstající znepokojující čísla nově nakažených nemocí HIV/AIDS. V této práci proto analyzuji, jaké preventivní aktivity v tomto roce byly komunikovány k cílovým skupinám populace ČR, které jsou specifikovány v Národním programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR v období 2008 - 2012.¹ Cílem práce je zjištění konkrétní rizikové skupiny, ke které byla v roce 2008 komunikace prevence HIV/AIDS směřována nejčastěji, dále do jaké míry se u cílových skupin realizovaly aktivity vedoucí k dosažení strategických cílů stanovených v Národním programu v jeho prvním roce (2008) a jaké jsou silné a slabé stránky komunikace kampaně prevence AIDS u cílových skupin.

Základní metodou zpracování je monitoring všech komunikačních aktivit prevence HIV/AIDS na území ČR v roce 2008, které byly financovány Ministerstvem zdravotnictví ČR v rámci dotačního programu na řešení problematiky HIV/AIDS. V příloze uvádím ukázky komunikace prevence určené k jednotlivým cílovým skupinám.

1. PREVENCE BOJE PROTI HIV/AIDS

Nákaza HIV/AIDS je celosvětovým společenským problémem. Jestliže se naplní ten nejčernější scénář, zemře do roku 2010 na celém světě 52 milionů lidí na HIV/AIDS, což se rovná číslu obětí 1. světové války.² Tato hrozba je jistě velkou výzvou pro oblast sociálního marketingu, jehož cílem je změna chování - v našem případě přijetí

¹ Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

² MATIC, S. In MATIC, S.; LAZARUS, J.; DONOGHOE, M. *HIV/AIDS in Europe. Moving from death sentence to chronic disease management*. Kodaň: WHO, 2005, s. 17.

bezpečnějších zásad sexuálního chování. Ačkoliv totiž žijeme ve světě velkých medicínských objevů, *největší naděje leží v prevenci - na poli vzdělávání, komunikace a přesvědčování.*³ Dokud se neobjeví účinný lék, zůstane komunikace prevence tím nejefektivnějším a také nejlevnějším řešením zamezení šíření HIV/AIDS ve všech státech světa včetně České republiky.

1.1. ÚLOHA SOCIÁLNÍHO MARKETINGU

Ačkoliv samotný pojem a úloha sociálního marketingu byla definována teprve nedávno, je zřejmé, že potřeba ovlivňovat veřejné chování za účelem zlepšení společnosti – v oblasti zdraví, životního prostředí či lidských vztahů je daleko starší. Nicméně sociální marketing, tak jak ho známe a jeho pojem používáme dnes, vznikl na přelomu 60. a 70. let 20. století, kdy se ve Spojených státech a v západní Evropě začíná o tomto tématu hojně diskutovat.

Sociální marketing byl poprvé popsán v článku „Social Marketing: An Approach to Planned Change“ v roce 1971 Philipem Kotlerem a Geraldem Zaltmanem v časopise „Journal of Marketing“, a to jako *použití marketingových principů a technik s cílem podpořit společenské důvody, ideje a chování.*⁴ Sociální marketing se od této doby stává předmětem diskuse jak teoretiků (Alan Andreasen z Georgetownské univerzity, William Smith z Akademie pro rozvoj vzdělávání) tak lidí z praxe (James Mintz ze Státního odboru zdraví v Kanadě a William Novelli z Porter Novelli).⁵

Během 80. let se začíná termín sociální marketing běžně používat Světová banka (WB) a Světová zdravotnická organizace (WHO) a hledat zájmy, ve kterých

³ PERLOFF, R. M. *Persuading People to Have Safer Sex*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2001, s. 2.

⁴ Definice v originálním znění: The use of marketing principles and techniques to advance social cause, idea or behavior. In KOTLER, P.; ROBERTO, N.; LEE, N. *Social Marketing Improving Quality of Life*. Thousand Oaks: Sage, 2002, s. 8.

⁵ KOTLER, P.; ROBERTO, N.; LEE, N. *Social Marketing Improving Quality of Life*. Thousand Oaks: Sage, 2002, s. 9.

by ho mohly uplatnit. Sociální marketing tak jednoznačně nachází své místo v oblasti veřejného zdraví⁶. Tehdy také dochází k první reflexi sociálního marketingu, v nejdůležitějších oblastech sociálního marketingu - ve výzkumu, segmentaci a komunikačních kanálech totiž panuje nedostatek přesnosti v použití marketingových principů a technik (Bloom, Novelli, 1981), (Kotler, Roberto, 1989). Sociální marketing se ještě více institucionalizuje na akademické půdě, dochází například k založení Centra sociálního marketingu na univerzitě Strathclyde ve skotském Glasgow⁷.

Devadesátá léta 20.století se nesou ve znamení ještě mohutnějšího rozvoje sociálního marketingu jak v praxi - prostřednictvím celosvětových organizací WHO, UNICEF a organizací komerčních, tak na akademické půdě – dochází k založení Oddělení společného a rodinného zdraví⁸ na univerzitě v Jižní Floridě, kde se navíc od roku 1994 vydává odborný časopis *Social Marketing Quarterly*, ředitelem *The Social Marketing Institute* ve Washingtonu D.C. se stává Alan Andreasen. Potřeba sociálního marketingu v době, kdy lidé čelí vysokému cholesterolu, obezitě či závislosti na cigaretách, tak neustále stoupá, svědčí o tom například ustavení Národního centra sociálního marketingu, který vyvíjí Národní strategii sociálního marketingu v oblasti veřejného zdraví ve Velké Británii, podobné aktivity jsou vedeny ve Skotsku, USA, Austrálii, na Novém Zélandu, v Kanadě.⁹

Až do konce 90. let 20. století je však sociální marketing brán jako „reklama, která prodává sociální produkty“, s příchodem nového tisíciletí však teoretici mluví o přístupu a opravdovém akcentu na celospolečenskou změnu v chování (Andreasen,

⁶ LEFEBVRE, R.C.; FLORA, J.A. Social Marketing and Public Health Intervention. *Health Education Quarterly*. New York: 1988, vol.15, no. 3, s. 299 – 315.

⁷ Institute for Social Marketing. *Institute for Social Marketing* [online]. Stirling: ISM, c2005 [cit.2009-03-30]. Dostupný z WWW:< www.ism.stir.ac.uk>.

⁸ Název instituce v originálním znění: The Department of Family and Community Health. In KOTLER, P.; ROBERTO, N.; LEE, N. *Social Marketing Improving Quality of Life*. Thousand Oaks: Sage, 2002, s. 9.

⁹ HASTINGS, G. *Social Marketing: Why should the Devil have All the Best Tunes?*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2007, s. 17.

2006), (Hastings & Donovan, 2002). Požadovaná změna chování nemůže být vyvolaná pouze stimulem na chování skupiny lidí, kterou chceme změnit, ale i na psychické a sociální determinanty takového chování,¹⁰ tedy na okolí, které je ovlivňuje vládu, komerční a nekomerční sektor. Jedině tak můžeme dosáhnout toho, aby kampaně veřejného zájmu neposkytovaly pouze informace, ale aby vědomí těchto informací bylo přetvořeno v akci.¹¹ Úkolem sociálního marketingu je tedy ovlivnit cílovou skupinu do té míry, aby dobrovolně přijala, odmítla, přeměnila a nebo opustila své chování, a to v zájmu jedince, skupiny nebo společnosti jako takové.¹²

1.2. PREVENCE HIV/AIDS JAKO GLOBÁLNÍ TÉMA (OSN,WHO,EU)

Ačkoliv média začala o HIV/AIDS informovat od počátku 80. let a první kampaně prevence HIV/AIDS byly v západní Evropě spuštěny od poloviny 80. let,¹³ stalo se historickým milníkem v chápání problematiky HIV/AIDS jako globálního tématu až zasedání Valného shromáždění Organizace spojených národů (VS OSN) v říjnu 1987. HIV/AIDS se stal tak vůbec první nemocí, která byla na půdě OSN probírána. Tehdy bylo VS OSN rozhodnuto o mobilizaci všech struktur OSN v boji proti HIV/AIDS v rámci Globálního programu HIV/AIDS pod vedením WHO s cílem *posílit prevenci, snížit úmrtnost i sociální dopad na populaci a mobilizovat a sjednotit v boji proti AIDS světové úsilí i úsilí jednotlivých zemí.*¹⁴ Tyto cíle byly pak schváleny světovým shromážděním ministrů zdravotnictví v Londýně v lednu 1988. Vzhledem

¹⁰ ANREASEN, A. R. *Social Marketing in the 21st Century*. Thousand Oaks: Sage, 2006, s. 7.

¹¹ COFFMAN. In ANREASEN, A. R.: *Social Marketing in the 21st Century*. Thousand Oaks: Sage, 2006, s. 7.

¹² KOTLER, P.; ROBERTO, N.; LEE, N. *Social Marketing Improving Quality of Life*. Thousand Oaks: Sage, 2002, s. 5.

¹³ První celonárodní kampaň ve Velké Británii byla spuštěna v roce 1986, v USA v roce 1988, a to i přestože se prezident Regan vyslovil o tématu HIV/AIDS jako prioritě již v roce 1985. History of AIDS 1981-1986. *International AIDS Charity AVERT* [online]. West Sussex (UK): AVERT, c2009 [cit.2009-03-30]. History up to 1986. Dostupný z WWW:<www.avert.org/his81_86.htm>.

¹⁴ ŠEJDA, J. In: ŠEJDA, J. (et al). *Prevence, léčba a další aspekty nákazy HIV/AIDS*. Praha: Galén, 1993, s. 15.

k tomu, že tehdy jakož i nyní neexistovala účinná léčba, stalo se právě šíření prevence zcela nejdůležitějším úkolem. Společně s jednotlivými národními plány na řešení této problematiky a programy prevence v rámci WHO k tomuto cíli napomáhá ustavení 1. prosince jako Světového dne boje proti AIDS, o kterém bylo rozhodnuto právě na shromáždění v Londýně v roce 1988.

Vzhledem k negativnímu vývoji nemoci HIV/AIDS ve světě bylo v roce 1994 rozhodnuto o nahrazení Globálního programu HIV/AIDS v rámci WHO efektivnějším programem „Jointed United Nations Programme on AIDS“ (UNAIDS), který od roku 1996 spojuje všechny aktivity HIV/AIDS v rámci United Nations Population Fond (UNFPA), WHO, WB, United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). Dalším významným milníkem se stala Deklarace závazků mimořádného VS OSN k problematice HIV/AIDS, která byla přijata všemi členy OSN včetně Evropské unie, se kterou bylo navázáno v této otázce partnerství v červnu 2001¹⁵ a podepsání Politické deklarace OSN¹⁶ přijaté v roce 2006 - k oběma těmto dokumentům odkazuje i stávající Národní program problematiky na řešení HIV/AIDS v ČR. V těchto deklaracích jsme se mimo jiné zavázali k nastolení boje proti HIV/AIDS jako pravidelného bodu v národní agendě, k zapojení občanské společnosti do rozvoje a naplňování národních strategií prevence či k ustavení trvale udržitelných partnerských vztahů se sdělovacími prostředky kvůli jejich úloze při ovlivňování postojů a chování a při poskytování informací o HIV/AIDS.

¹⁵ Deklarace závazků mimořádného VS OSN k problematice HIV/AIDS. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Deklarace závazků OSN. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/dokumenty03.html>.

¹⁶ Politická deklarace OSN. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Politická deklarace OSN. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/dokumenty07.html>.

V roce 2005 rovněž utvrdila Evropská Komise ve Sdělení Radě a Evropskému parlamentu svůj postoj v boji proti HIV/AIDS v Evropské unii a sousedních zemích v období 2006 – 2009, problematika podle tohoto sdělení zůstává i nadále součástí politické agendy EU. Cílem EU v této problematice je *zapojení občanské společnosti, partnerství se soukromým sektorem, monitoring a posílení prevence*.¹⁷ ČR se zúčastnila i dalších zasedání podporující a potvrzující závazky Deklarace mimořádného VS OSN k problematice HIV/AIDS, které přinesly konkrétnější cíle. ČR podepsala na konferenci „Prolomení bariér – partnerství v boji proti HIV/AIDS v Evropě a Střední Asii“ v roce 2004 tzv. Dublinské prohlášení¹⁸ a Vilniuské prohlášení o „Opatřeních k posílení reakce na HIV/AIDS v Evropské unii a sousedních zemích“, na konferenci nazvané „Odpovědnost a partnerství – Společně proti HIV/AIDS“ v roce 2007 tzv. Brémské prohlášení¹⁹ a v roce 2008 Rezoluci Evropského parlamentu o HIV/AIDS²⁰. V těchto dokumentech ČR mimo jiné potvrdila svoje závazky dané již na půdě OSN a navíc se explicitně zavázala k šíření komplexní sexuální výchovy, poradenství a služeb týkající se bezpečného sexu a používání kondomů, zvláště u mladých lidí.

1.3. PRIMÁRNÍ PREVENCE HIV/AIDS V ČR (NÁRODNÍ PROGRAM, SITUACE V ČR)

Primární prevence jakožto oblast, která má za cíl oslovovat širokou veřejnost a osoby s rizikovým chováním, které by se mohly nakazit HIV/AIDS, je základní

¹⁷ Sdělení Radě a Evropskému parlamentu (2005). *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Sdělení Radě a EP. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/dokumenty04.html>.

¹⁸ Dublinské prohlášení (2004). *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Dublinské prohlášení. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/dokumenty05.html>.

¹⁹ Brémské prohlášení (2007). *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Brémské prohlášení. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/dokumenty06.html>.

²⁰ Rezoluce Evropského parlamentu o HIV/AIDS. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Rezoluce EP. Dostupný z WWW:< www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0566&language=EN&ring=P6-RC-2008-0581>.

prioritou Národního programu na řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2008-2012.²¹ Tento program je v současnosti již třetím střednědobým plánem ČR na řešení problematiky HIV/AIDS, který ukládá státním organizacím v rezortu zdravotnictví, školství, sociálních věcí, kultury, spravedlnosti, zahraničních věcí, vnitra a obrany podnikat a podporovat preventivní aktivity a spolupracovat s nevládními organizacemi, které mají k cílovým skupinám nejbližěji.

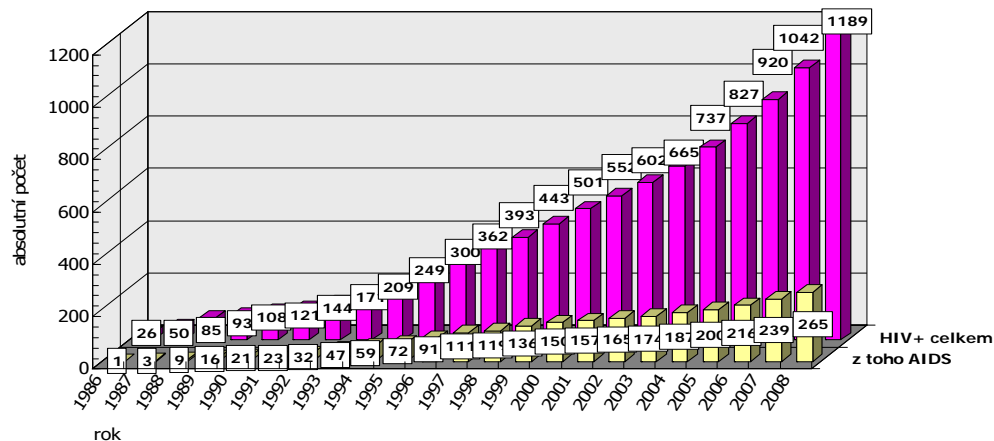
Vzhledem k vymezení tématu na monitoring preventivních aktivit, které v rámci dotačního řízení podporuje Ministerstvo zdravotnictví ČR, se v dalších kapitolách věnuji pouze aktivitám, za které odpovídá výhradně rezort zdravotnictví.

Národní program je založen na souladu s cíli Světového programu boje proti AIDS OSN (UNAIDS) a navazuje na dřívější aktivity datované na našem území již od roku 1985. Od této doby jsou totiž jedenkrát za rok vyhodnocovány a publikovány výsledky HIV/AIDS týkající se zajištění prevence a léčby (v současnosti pracovištěm manažera Národního programu prevence HIV/AIDS) ve Státním zdravotním ústavu v Praze.

Komunikaci preventivních akcí v ČR je možné vysledovat do začátku 90. let 20. století. Díky kampaním posilující informovanost o nástrahách nemoci a zásadách bezpečného sexu se do konce 90. let dosáhlo relativní stabilizace počtu nově hlášených HIV pozitivních (nárůst kolem 10% každý rok). Tento trend je shodný s celou západní Evropou, zhruba však od roku 2002 čelí ČR společně s ostatními státy Evropské unie opět masivnějšímu nárůstu počtu nakažených.²²

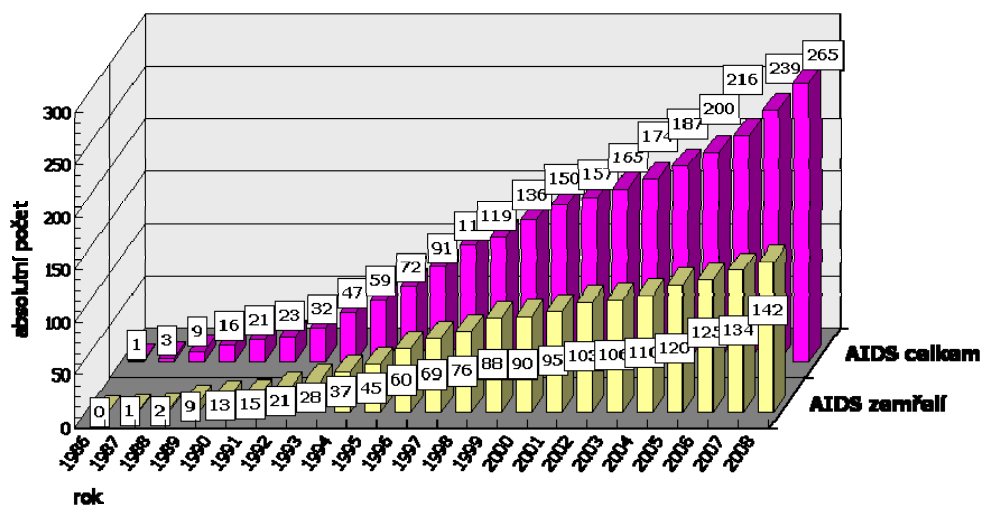
²¹ Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

²² MATIC, S. In MATIC, S.; LAZARUS, J.; DONOGHOE, M. *HIV/AIDS in Europe. Moving from death sentence to chronic disease management*. Kodaň: WHO, 2005, s. 7.

Graf 1: Kumulativní počet nakažených HIV/AIDS k 31.12.2008²³

Nynější situace tomuto trendu zcela odpovídá, k datu 31.12.2008 totiž registrujeme v ČR 147 nově nakažených HIV/AIDS. Ve srovnání s rokem 2007, kdy přibylo 122 nově nakažených, se jedná o nárůst o 17%. Dohromady tak už bylo v ČR nakaženo 1189 osob (Graf č.1), u 265 z nich již propukl AIDS. Z nich do roku 2008 zemřelo v ČR na AIDS již 142 osob (Graf č.2).

Graf 2: Kumulativní počet nakažených a zemřelých na AIDS k 31.12.2008²⁴

²³ Situace HIV/AIDS v ČR. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Situace HIV/AIDS. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/udajevCR.html>.

²⁴ Nakažení AIDS v ČR. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Nakažení AIDS v ČR. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/udajevCR.html>.

2. NÁRODNÍ KAMPAŇ PREVENCE HIV/AIDS V ROCE 2008

Národní kampaň v roce 2008 vychází z cílů obsažených v Národním programu řešení problematiky HIV/AIDS v období 2008 – 2012, ve kterém se státní organizace zmíněné v předchozí podkapitole zavázaly komunikovat prevenci boje proti HIV/AIDS ke specifickým cílovým skupinám. Vzhledem k vymezení této práce na prevenci dotovanou MZ ČR, zde jen pro srovnání uvádím také výši financí vynaložených ostatními rezorty na oblast sledované problematiky.

Zatímco MZ ČR rozdělilo v roce 2008 v rámci svého dotačního řízení na oblast problematiky HIV/AIDS 16 456 330,- Kč²⁵, vyčlenila ostatní ministerstva na problematiku HIV/AIDS²⁶ následující objem financí: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podpořilo v roce 2008 jeden preventivní projekt, a to o.s. ACET – Zvol si život částkou 273 000 Kč; Ministerstvo práce a sociálních věcí realizovalo v roce 2008 aktivity na úseku zajištění sociálních služeb pro osoby HIV/AIDS a jejich rodiny²⁷ a na preventivní péči HIV/AIDS²⁸ dohromady ve výši 4 981 000 Kč; Ministerstvo kultury v rámci dotačního řízení udělilo na oblast prevence HIV/AIDS 33 000 Kč, a to olomouckému o.s. P-centrum – Prevence jako umění, Ministerstvo spravedlnosti, resp. Vězeňská služba ČR spolupracovala se Státním zdravotním ústavem, od kterého získala a následně rozdala 18 000 ks preventivních informačních letáků, které byly hrazeny z dotace MZ ČR; Ministerstvo vnitra ze svého rozpočtu realizovalo cca 100 vyšetření na HIV/AIDS u příslušníků jedoucích a vracejících se ze zahraničních misí, a to v částce 60 tisíc Kč, Ministerstvo obrany ze svého rozpočtu provozovalo

²⁵ JEDLIČKA, J.; STUPKA, J. *Stručný pohled na výsledky dotačního řízení Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS pro rok 2008*. In: Ročenka Národního programu HIV/AIDS v ČR 2007-2008. Praha: SZÚ, 2008, s.23.

²⁶ Viz komunikace s Hanou Štěpánkovou z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR, email: hana.stepankova@mzcr.cz a jí zasláný výstup Národního programu 2008 s objem finančních prostředků na řešení problematiky HIV/AIDS dle usnesení vlády č.130/2008 v roce 2008.

²⁷ Jednalo se o projekt Dům světla Česká společnost AIDS pomoc v částce 1 150 000 Kč.

²⁸ Jednalo se o projekt o.s. Spektrum Vysočina v částce 1 244 000Kč a o.s. Rozkoš bez Rizika v částce 2 587 000Kč.

a provozuje informační systém Drogis, který sleduje situaci ve zneužívání návykových látek v rezortu MO - na jeho provoz bylo v roce 2008 vydáno cca 1 100 000 Kč; Ministerstvo zahraničních věcí vyslalo v roce 2008 tři dobrovolníky v rámci rozvojových programů při UNAIDS a United Nation Volunteers (UNV) do Afriky, toto působení pak v žádném případě nemělo dopad na obyvatele ČR. Posledním subjektem, který se zavázal v Národním programu HIV/AIDS je Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, která však přes opakované urgency nedodala k dnešnímu datu²⁹ MZČR informace o preventivních aktivitách HIV/AIDS v roce 2008.³⁰

2.1. ÚLOHA STÁTU V RÁMCI KOMUNIKACE PREVENCE HIV/AIDS A FÓRUM NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ

Stát, respektive jednotlivé rezorty uvedené v kapitole 2. vyčleňují ze svých rozpočtů nebo v rámci dotačního řízení finance na projekty pro řešení problematiky HIV/AIDS. Z výše uvedeného srovnání vynaložených financích u jednotlivých rezortů, vyplývá, že MZ ČR rozděluje na tuto problematiku každý rok nejvíce financí ze všech rezortů. Historicky (od r.1993) rozdělovala finanční prostředky na řešení problematiky HIV/AIDS Národní komise pro řešení problematiky HIV/AIDS, která byla od roku 2007 nahrazena Komisí pro posuzování žádostí o poskytnutí státní dotace na realizaci projektů prevence HIV/AIDS v rámci dotačního programu MZ ČR. V roce 2008 bylo MZ ČR rozděleno na řešení problematiky HIV/AIDS celkem 9 687 330,- Kč neinvestičního charakteru a 6 769 000,- Kč investičního charakteru, dohromady tedy celkem 16 456 330,- Kč³¹. Z podkladů dostupných na webové stránce MZ ČR³²

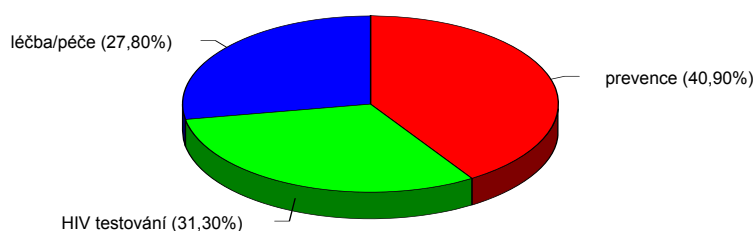
²⁹ Dnešní datum je 1.6.2008, datum odevzdání rezortních výsledků projektů na problematiku HIV/AIDS však bylo již 10.1.2008.

³¹ JEDLIČKA,J.; STUPKA,J. *Stručný pohled na výsledky dotačního řízení Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS pro rok 2008*. In:Ročenka Národního programu HIV/AIDS v ČR 2007-2008. Praha: SZÚ, 2008, s.23.

³² Výsledky dotačního řízení problematiky HIV/AIDS 2008. MZ ČR [online]. Praha: MZ ČR, c2008 [2009-03-01]. Výsledky dotačního řízení problematiky HIV/AIDS. Dostupný z WWW:

vyplývá, že z dotace MZ ČR³³ ve výši 9 687 330,- Kč neinvestičního charakteru obdržely státní organizace 5 521 700,- Kč (57,0%) a nestátní organizace 4 165 630,- Kč (43,0 %). Z celkové dotace ve výši 16 456 330,- Kč (součet neinvestice plus investice) obdržely státní organizace 7 040 700,- Kč (42,8%) a nestátní organizace 9 415 630,- Kč (57,2 %).³⁴ Z neinvestičních dotací na řešení problematiky HIV/AIDS pro rok 2008 bylo určeno na preventivní aktivity 3 957 930,- Kč (40,9%), na HIV testování³⁵ 3 036 000,- Kč (31,3%) a na léčbu/péči 2 693 400,- Kč (27,8%).

Rozdělení neinvestiční dotace dle zaměření:

Graf č. 3. Dotace na řešení problematiky HIV/AIDS v roce 2008 podle rozdělení finančních prostředků na jednotlivé oblasti

V této práci se však zaměříme na neinvestiční dotace – tedy dotace, které vedly k realizaci preventivních aktivit, nikoliv ke stavbám a vybavení pracovišť, které jsou

<<http://www.mzcr.cz/Verejne/Pages/151-narodni-program-reseni-problematiky-hivaidis-pro-rok-2008-vysledky-dotacniho-rizeni.html>>.

³³ Výsledky dotačního řízení problematiky HIV/AIDS 2008. MZ ČR [online]. Praha: MZ ČR, c2008 [2009-03-01]. Výsledky dotačního řízení problematiky HIV/AIDS. Dostupný z WWW: <<http://www.mzcr.cz/Verejne/Pages/151-narodni-program-reseni-problematiky-hivaidis-pro-rok-2008-vysledky-dotacniho-rizeni.html>>.

³⁴ JEDLIČKA, J.; STUPKA, J. *Stručný pohled na výsledky dotačního řízení Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS pro rok 2008*. In: Ročenka Národního programu HIV/AIDS v ČR 2007-2008. Praha: SZÚ, 2008, s.23.

³⁵ Do skupiny „HIV testování“ jsou zařazeny i programy v oblasti prevence, kde náklady na HIV testování tvoří převažující část nákladů.

předmětem investiční dotací. Ve srovnání s rokem 2007 došlo k poklesu neinvestiční dotace o 10 312 670,- Kč³⁶ (Příloha č. 1.).

Od roku 1993 je manažer Národního programu problematiky HIV/AIDS³⁷, jmenovaný MZ ČR, koordinátorem všech preventivních aktivit, od roku 2008 je také členem Expertní komise pro epidemiologickou bdělost HIV infekce (surveillance). Jeho úkolem je kromě koordinace aktivit v závislosti na epidemiologické situaci HIV/AIDS, zastupování ČR na zasedáních WHO a dalších světových organizací řešících problematiku HIV/AIDS. Vedle toho plní i ediční činnost, vydává celostátní zdravotněvýchovné materiály, které jsou financovány státem, resp. MZ ČR v rámci dotačního programu.

Národní programy řešení problematiky HIV/AIDS od počátku počítaly a počítají s neziskovými organizacemi z oblasti HIV/AIDS jako s důležitým partnerem v komunikaci s cílovými skupinami s rizikovým chováním (*panuje totiž obecná shoda, že například organizace homosexuálních občanů jsou efektivnější tehdy, když jsou vedeny dobře erudovanými takto orientovanými lidmi, organizace zabývajícími se prostitujícími se ženami, pokud jsou vedeny pracovníci, které mají blízké kontakty s tímto prostředím apod.*).³⁸ Z tohoto důvodu také bylo už v roce 1993 ustanoveno neformální společenství organizací s dnešním názvem Fórum nevládních organizací, které sdružuje nevládní organizace, jejichž činnost je zaměřena na problematiku HIV/AIDS a které jsou pravidelnými předkladateli projektů v rámci dotačního řízení MZ ČR. Až do roku 2008 se Fórum nevládních organizací se vždy před

³⁶ JEDLIČKA, J.; STUPKA, J. *Stručný pohled na výsledky dotačního řízení Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS pro rok 2008*. In: Ročenka Národního programu HIV/AIDS v ČR 2007-2008. Praha: SZÚ, 2008, s.23.

³⁷ V roce 2008 pak bylo Pracoviště manažera Národního programu HIV/AIDS a s ním související Styčná kancelář UNAIDS v rámci restrukturalizace Státního zdravotního ústavu začleněno do Centra odborných činností v rámci tohoto ústavu. Viz komunikace s Hanou Štěpánkovou z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR, email: hana.stepankova@mzcr.cz.

³⁸ Úloha nevládních organizací. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Fórum nevládních organizací, c2009 [2009-03-01]. Úloha nevládních organizací - Sociální marketing. Dostupný z WWW: <www.geocities.com/fno_aids/o_nas.html>.

zasedáním Komise pro posuzování žádostí o poskytnutí státní dotace na realizaci projektů prevence HIV/AIDS scházelo, aby koordinovalo jednotlivé předkládané projekty.³⁹ V současnosti však k intenzivnímu kontaktu nedochází, o čemž svědčí i jediný veřejně přístupný seznam členů⁴⁰, který obsahuje i organizace, které činnost ukončily⁴¹ či které se nyní specializují na projekty jiného zaměření.⁴² Některé subjekty, ač komunikují prevenci HIV/AIDS, se výběrového řízení vypsaného MZ ČR nezúčastnily.⁴³

³⁹ Viz ústní komunikace s tajemníkem ČSAP panem Miroslavem Hlavatým, mobil: 737 358 551

⁴⁰ Seznam nevládních organizací. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Fórum nevládních organizací, c2009 [2009-03-01]. Seznam nevládních organizací. Dostupný z WWW: <www.geocities.com/fno_aids/>.

⁴¹ Konec činnosti Klubu Hurá kamarád. *Česká asociace Streetwork* [online]. Praha: Streetwork, c2006-2009 [cit.2009-03-30]. Dostupný z WWW: <http://www.streetwork.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=559>

Gay iniciativa zanikla. *Gay iniciativa* [online]. Praha: Gay iniciativa, c2001-2006 [cit.2009-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://gay.iniciativa.cz/www/index.php>>.

⁴² GAnYma zaměřující se na usnadnění společenské adaptace gayů v České republice v roce 2008 nerealizovala, žádný HIV/AIDS program. *GANYMA* [online]. Praha: GANYMA, c2006-2007 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.ganyma.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=5&Itemid=59>.

CPPT (K centrum) se zaměřuje na komunitu drogově závislých v Plzni, žádný speciální program prevence HIV/AIDS však v roce 2008 nerealizoval. *CPPT* [online]. Praha: CPPT, c2009 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kcentrum.cz/index.php?doc=cppt_progs>.

AVE o.s.(Český Těšín) již prevenci ohledně HIV/AIDS nerealizuje. Potvrzeno Janou Svobodovou, přestavitelkou AVE o.s. v emailu ze dne 16.3.2009 (svobodova@osave.cz).

Arkáda Písek se již na problematiku HIV/AIDS nespécializuje. *ARKÁDA* [online]. Písek: ARKÁDA, c2009 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.arkadacentrum.cz/diskuse.php>.

Výbor Dobré vůle v roce 2008 žádný program HIV AIDS nerealizoval. *VDV* [online]. Praha: VDV, c2009 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.vdv.cz>.

Karo (německé občanské sdružení) organizovalo v rámci evropské dotace preventivní akci zaměřené na komerční prostitutky v česko-německém pohraničí pouze do roku 2006. *KARO* [online]. Plauen (SRN): KARO, c2009 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.karo-ev.de/informationen/serious-line.html>.

Projekt Šance se na žádný konkrétní program HIV/AIDS nezaměřuje. *PROJEKT ŠANCE* [online]. Praha: ŠANCE, c2008 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.sance.info/index.php?go=akce&id=4>.

Občanské sdružení Remedium v roce 2008 nerealizovalo v souvislosti s problematikou HIV/AIDS žádný program. *REEDIUM* [online]. Praha: REMEDIUM, c2006 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.remedium.cz/o-sdruzeni/o-sdruzeni.php>.

Činnost ekumenického křesťanského společenství LOGOS je zaměřena na integraci homosexuálních jedinců do společnosti a církví, problematiku HIV/AIDS ve své komunitě v roce 2008 nerealizovala. *LOGOS* [online]. Praha: LOGOS, c1996-2009 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.logos.gl.cz/ls-organizace/>.

⁴³ Občanské sdružení Most k naději v rámci problematiky HIV/AIDS provozuje linku pomoci gay minoritě a HIV/AIDS na Mostecku. *K-CENTRUM MOST* [online]. Most: K-CENTRUM MOST, c2002 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.k-centrum.com/www/index.htm>.

Slánka, o.s. sboru Jednoty bratrské v Mladé Boleslavi realizuje preventivní aktivity ve formě přednáškové činnosti na základních a středních školách, dětských klubech a letních táborech.

2.2. STRATEGICKÉ CÍLE KAMPANĚ (NÁRODNÍ PROGRAM ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY HIV/AIDS V ČR (2008-2012))

Z definice strategie kampaně prevence HIV/AIDS vyplývá, že se jedná o *kontinuální dynamický proces, probíhající na základě dostupných a získaných potřebných situací a zahrnující adekvátní výběr organizačních struktur a institucionálních sítí, aktivit a komunikačních kanálů*.⁴⁴ Jinými slovy, Národní program by měl vycházet z neustálého analyzování epidemiologické situace v ČR, veřejného mínění a skupin s rizikovým chováním tak, aby mohl aktuálně přicházet s projekty primární prevence, jež budou reakcí na situaci a díky znalosti situace prostředí a cílových skupin budou prevenci efektivně komunikovat.

Hlavní strategické cíle Národního programu problematiky HIV/AIDS v období let 2008-2012 jsou dva. Jedná se o cíl *zabránění vzniku a dalšího šíření HIV infekce a cíl zabránění dopadu HIV infekce na jednotlivce i společnost*⁴⁵. Pod těmito cíly jsou obsaženy i prostředky⁴⁶, kterými by mělo být dosaženo výše uvedených cílů. Vzhledem k zaměření této práce na téma primární prevence nyní uvádím pouze ty prostředky, které se primární prevence výhradně týkají.

V rámci dosažení prvního cíle se jedná o: *prevenci sexuálního přenosu infekce HIV, prevenci přenosu infekce HIV transfusními přípravky, krevními deriváty a při injekčním užívání drog a při kosmetických výkonech (tetování, piercing a další), prevenci přenosu*

Problematiku HIV/AIDS komunikuje mládeži na přednáškách pro 2.stupeň ZŠ a SŠ, provozuje internetový týdeník o partnerských vztazích a sexu www.otocto.com, návštěvnost v současnosti dosahuje téměř 100 čtenářů denně. *SLÁNKA* [online]. Mladá Boleslav: Slánka, c2006 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.jbmb.info/?page_id=19>.

⁴⁴ STEHLÍK, M. In: ŠEJDA, J. (et al). *Prevence, léčba a další aspekty nákazy HIV/AIDS*. Praha: Galén, 1993, s. 220.

⁴⁵ Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012, Bod 1. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program – Bod 1. Dostupný z WWW: <www.aids-hiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

⁴⁶ Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012, Bod 1. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program – bod1. Dostupný z WWW: <www.aids-hiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

HIV infekce z matky na plod. K dosažení druhého cíle (omezení dopadu HIV infekce na jednotlivce i společnost) týkajících se primární prevence řadím: podporování celospolečenských akcí a aktivit, směřujících ke snížení sociálních a ekonomických dopadů epidemie HIV/AIDS na společnost, zásadní podporu víceletých projektů zejména primární prevence HIV/AIDS na období dvou po sobě následujících let⁴⁷.

2.3. SEGMENTACE CÍLOVÝCH SKUPIN

Národní program řešení problematiky HIV/AIDS explicitně uvádí skupiny, na které má být primární prevence zaměřena.⁴⁸ Jedná se o *občanskou společnost, gravidní ženy* (s ohledem na riziko přenosu HIV infekce z matky na plod novorozence), *dárce krve, HIV pozitivní a jejich rodiny a skupiny s rizikovým chováním nebo skupiny ve vyšším riziku získání infekce*, které jsou blíže definovány jako skupiny ve vyšším riziku infekce HIV (gay komunita, osoby poskytující sexuální služby za úplatu, osoby pracující v erotickém průmyslu (erotické filmy apod.), uživatelé drog - zejména injekční, pacienti s pohlavně přenosnými infekcemi, osoby ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody; dále skupiny rizikové z hlediska sociokulturních charakteristik (bezdomovci, migranti, přicházející ze zemí s vysokým výskytem HIV/AIDS, sociálně vylučovaná etnika); osoby v rizikových situacích, např. osoby cestující do oblastí s vysokým výskytem HIV infekce; osoby z výchovných a vzdělávacích institucí, kde jsou kolektivy mladých osob např. školy; příslušníci zahraničních misí AČR a příslušníci Policie České republiky a Hasičského záchranného sboru vysílané k plnění svých úkolů do zahraničí; osoby ve vyšším riziku z důvodů

⁴⁷ Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

⁴⁸ Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012, Bod 2. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program - Bod 2.. Dostupný z WWW:<www.aids-hiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

profesionálních nebo zdravotních např. zdravotníci, pracovníci tetovacích salónů, příjemci transfusních přípravků a příjemci lidských orgánů.

Vzhledem k tomu, že nejčastějším způsobům přenosu HIV patří téměř v polovině případů *přenos homo/bisexuální (nakazilo se tak do roku 2008 na 653 osob - 54,9%)*, v 30,9% šlo o *přenos heterosexuální (nakazilo se 367 osob)*, třetím nejčastějším způsobem přenosu - *intravenózním se nakazilo 62 uživatelů drog (5,2%)*,⁴⁹ by měla být prevence směřována primárně na širokou veřejnost, homosexuální menšinu, sexuální pracovnice a uživatele drog.

2.4. AKTIVITY VEDOUcí K DOSAŽENí STRATEGICKýCH CíLŮ V OBLASTI PRIMÁRNí PREVENCE

V Národním programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR v období let 2008-2012 jsou explicitně uvedeny aktivity⁵⁰, které by měly vést k dosažení strategických cílů (zabránění vzniku a dalšího šíření HIV infekce, omezení dopadu HIV infekce na jednotlivce a společnost). Vzhledem k vymezení této práce vybírám z aktivit pouze takové, které spadají pod oblast primární prevence (oslovení veřejnosti a skupin s rizikovým chováním) a za jejich plnění zodpovídá výhradně MZ ČR a Státní zdravotní ústav společně s nevládními organizacemi.

- Pokud jde o oblast primární prevence, jde o skupinu aktivit komunikující zásady bezpečného sexu, které jsou specifikovány níže a jedná se o.⁵¹

⁴⁹ Rozdělení HIV pozitivních případů v ČR k 31.12.2008, *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Rozdělení HIV pozitivních případů v ČR. Dostupný z WWW:<www.aids-hiv.cz/udajevCR.html>.

⁵⁰Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012, Bod 3. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program– bod 3. Dostupný z WWW:<www.aidshiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

⁵¹Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012, Bod 3.1. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program– bod 3.1. Dostupný z WWW:<www.aidshiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

Preventivní aktivity na národní i regionální a místní úrovni, kde cílovou skupinou je široká veřejnost, u které je cílem dosažení zvýšení znalostí o významu bezpečnějšího sexu v prevenci HIV/AIDS a změny sexuálního chování. Komunikačními kanály mají být odborné články, besedy, výchovné akce, televizní a rozhlasové pořady a šoty a vrstevnické programy, interaktivní programy typu „Hrou proti AIDS“.

Zdravotně výchovné působení na cílovou skupinu se zvýšeným rizikem infekce HIV/AIDS (muži mající sex s muži, osoby poskytující sexuální služby za úplatu a jejich klienti, osoby pracující v erotickém průmyslu, uživatelé drog, zejména injekční, osoby z „marginálních“ skupin populace, klienti dermatovenerologických pracovišť zdravotnických zařízení). Cílem je omezit přenos infekce HIV/AIDS sexuální cestou za podpory mediálních prostředků, poradenských středisek, speciálních terénních programů, peer programů, individuálního poradenství a cílených preventivních materiálů.

Činnost poradenských center, linek pomoci AIDS a dalších odběrových a testovacích míst a pracovišť zabývajících se poskytováním poradenství u osob s rizikovým chováním.

V rámci prevence HIV/AIDS vyvracet falešné představy o šíření HIV/AIDS s cílem vést v souladu s doporučeními UNAIDS širokou veřejnost k odmítání diskriminačních přístupů k osobám s infekcí HIV/AIDS. Prokázané případy diskriminace osob s infekcí HIV/AIDS postihovat v souladu s obecně závaznými předpisy, obdobně jako jiné formy protiprávní diskriminace z důvodu rasy, náboženství apod.

Zajištění funkčnosti celonárodního informačního serveru o prevenci HIV/AIDS a dostupnosti služeb v oblasti HIV/AIDS (doména celonárodního serveru je www.aids-hiv.cz).

- Do oblasti primární prevence řadím také aktivity prevence HIV/AIDS u gravidních žen⁵² - poskytování informací o prevenci přenosu HIV/AIDS.

3. KOMUNIKAČNÍ AKTIVITY PREVENCE HIV/AIDS V ROCE 2008

Tato kapitola se zaměřuje na primární prevenci subjektů, jejichž komunikační aktivity byly hrazeny zcela nebo jen zčásti v rámci dotačního programu MZ ČR v oblasti prevence HIV/AIDS. Vedle státních subjektů, které získaly dotaci na primární prevenci HIV/AIDS jako je Pracoviště manažera Národního programu v rámci Státního zdravotního ústavu, získaly dotaci na sekundární prevenci také fakultní nemocnice a zdravotní ústavy, kde cílem projektů bylo především testování a poradenství na HIV/AIDS. Další část financí z dotace směřovala dále na projekty preventivních aktivit zajišťované subjekty sdruženými ve Fóru nevládních organizací. Z aktivit primární prevence se proto v navazující podkapitole zaměřuji zejména na předmět, cíl, oslovenou cílovou skupinu, místo, kde komunikaci došlo a měřitelnost komunikační aktivity.

3.1. KOMUNIKAČNÍ AKTIVITY PREVENCE REALIZOVANÉ PROSTŘEDNICTVÍM DOTAČNÍHO PROGRAMU MZ ČR

3.1.1. Státní organizace

Aktivity Pracoviště manažera Národního programu

Pracoviště manažera Národního programu boje proti AIDS je odpovědné za monitoring preventivních aktivitv oblasti HIV/AIDS, zároveň je hlavním vydavatelem a distributorem preventivních materiálů, které jsou zcela hrazeny v rámci dotačního programu MZ ČR se zaměřují na problematiku HIV/AIDS v ČR a jejichž

⁵² Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012, Bod 3.3. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program – bod 3.3. Dostupný z WWW: <www.aidshiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

cílem je *informovat veřejnost a specifické cílové skupiny (viz kapitola 2.3) po celé ČR o problematice HIV/AIDS.*⁵³ Tištěná nabídka informující o konkrétních tiskovinách (Příloha č.2 - Obrázek č. 1) je rozesílána na krajské hygienické stanice a zdravotní ústavy, nevládním organizacím, které jsou sdruženy ve Fóru nevládních organizací, do škol v ČR, včetně dětských domovů a domovů mládeže a speciálním školám. Všechny tištěné preventivní materiály jsou distribuovány přímo organizacím dle objednávky nebo si je zájemci mohou vyzvednout přímo ve Státním zdravotním ústavu anebo si je mohou vytisknout přímo z webových stránek.⁵⁴ Záleží následně na jednotlivých institucích, zda nabídky využijí.

Pro širokou veřejnost jsou určeny brožury⁵⁵: *Informace o HIV/AIDS*, tzv. Kolibřík (Obrázek č. 2); *Prevence pohlavně přenosných onemocnění* (Obrázek č.3), *Poranění jehlou* (Obrázek č.4), *Jak postupovat při krvavém poranění pohozenou injekční jehlou* (Obrázek č.5). Pro gravidní ženy brožura *Informace pro budoucí maminky*, a to jak v češtině tak ve vietnamštině (Obrázky č.6 a č.7). Pro skupiny s rizikovým promiskuitním chováním je určena brožura o pohlavních onemocněních *Ach jo...!* (Obrázek č. 8) a *Dictionary* (Obrázek č. 9). Pro skupiny ve vyšším riziku infekce HIV, respektive pro gay komunitu jsou určeny brožury *Pro kluky, co jsou na kluky* (Obrázek č.10); pro osoby poskytující sexuální služby za úplatu brožura *Ach jo...!* v ruské mutaci (Obrázek č.11); pro uživatele drog v K-centrech brožura *Obvyklé akutní projevy HIV infekce*; pro osoby ve vězení *Jak se vyhnout infekci virem HIV a onemocnění AIDS* (Obrázek č.12); pro skupiny rizikové z hlediska sociokulturních charakteristik v azylových zařízeních brožura *Informace HIV/AIDS* v jazykových

⁵³ V rámci dotačního řízení MZ ČR na rok 2008 získal na výrobu tištěných materiálů vůbec nejvíc peněz (1 385 000 Kč).

⁵⁴ Dostupné materiály HIV/AIDS. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Dostupné materiály. Dostupný z WWW: www.aids-hiv.cz/dostupnepmaterialy.html.

⁵⁵ Tyto tištěné materiály jsou z většiny uskladněny v Domě světla, a proto počet rozeslaných materiálů v roce 2008 uvádím v části věnované aktivitám ČSAP.

mutacích (Obrázek č.13), brožura *Infekce virem HIV* (Obrázek č.14); pro osoby cestující do oblastí s vysokým výskytem HIV/AIDS brožura *Malý rádce pro cestovatele* (Obrázek č.15); pro osoby ve výchovných a vzdělávacích institucích brožura *Kondom* (Obrázek č.16), *Bezplatně* (Obrázek č.17) komunikující bezplatnou linku pomoci, kterou provozuje Česká společnost AIDS pomoc, pexeso *Sexeso* (Obrázek č.18) jako dar vítězným týmům Hrou proti AIDS, plakát *Infekce virem HIV* a plakát a pohlednice *100 způsobů...*(Obrázek č.19); pro osoby ve vyšším riziku z důvodu profesních – pro stomatology brožura *HIV infekce a dutina ústní* (Obrázek č.20); pro zdravotníky plakát *Postexpoziční profylaxe* (Obrázek č. 21); pro osoby v poradenství HIV *Příručka HIV poradenství* (Obrázek č.22); pro HIV osoby brožura *Pozitivní život* (Obrázek č.23) a *Lidská práva a HIV/AIDS* (Obrázek č.24), letáček *Virová hepatitida typu C u pacientů s HIV infekcí* (Obrázek č.25) a leták *Dům světla* (Obrázek č. 26).

Mezi další formy komunikace prevence patří internetové stránky www.aids-hiv.cz, která v roce 2008 registrovala na 54 855 unikátních návštěvníků. Zde jsou veřejnosti dostupné veškeré informace, které se týkají problematiky HIV/AIDS. Součástí stránek je i internetová poradna, denně se v průměru odpovídá na dva až tři dotazy písemnou formou. Dotazy ani odpovědi na stránkách však nejsou uveřejňovány. Součástí je i videosekce, ve které si účastníci mohou shlédnout třináctidílný dokumentární cyklus o HIV/AIDS „Synkopa imunity“, který si školy mohou vypůjčit, dále spot Evropské komise k prevenci HIV/AIDS a také různá vtipná a poučná videa, zejména pro cílovou skupinu mladé generace.

Široké veřejnosti je také zdarma přístupná telefonická *Národní help AIDS linka*,⁵⁶ která je však v provozu pouze ve všední dny od 13.00 do 18.00 hod., respektive do 16.00 hod. v pátek. V roce 2008 bylo na této lince uskutečněno *2912 hovorů*.

⁵⁶ Telefonní bezplatná linka: 800 144 444. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní linka. Dostupný z WWW:www.aids-hiv.cz/narodnilinkapomociaids.html.

Struktura dotazů se oproti dřívějším letům změnila, téměř polovina dotazů se týkala rizikového chování, ubylo dotazů na přenos infekce.⁵⁷

K preventivní akci zaměřené na širokou veřejnost patřil *Světový den boje proti AIDS*, SZÚ společně s Všeobecnou zdravotní pojišťovnou a firmou Durex uspořádal 1. prosince 2008 na Václavském náměstí v Praze preventivní akci. Dobrovolníci ze střední zdravotnické školy 5. května a ze SZÚ distribuovali preventivní materiály (5000 letáků) a kondomy (10 000 ks), poskytovali informace o HIV/AIDS a možnosti bezplatného HIV testování.

K preventivním akcím zaměřených na mladou populaci patří projekt *Hrou proti AIDS* a přednášková činnost (na požádání), která je zaměřená na mládež ZŠ, SŠ a SOU. Cílem Hry proti AIDS je informovat studenty o rizicích, které s sebou přináší sexuální život, v rámci této prevence jsou vyškoleni moderátoři z řad studentů, kteří o tuto problematiku mají zájem a chtějí se podílet v rámci Peer programu na předávání těchto informací svým vrstevníkům. Hrou proti AIDS se v roce 2008 v ČR zúčastnilo 10 369 osob, z toho 6685 žáků základních škol, 3684 studentů středních škol, vyškoleny bylo 312 moderátorů - peerů.⁵⁸

Jak už bylo řečeno v úvodu této kapitoly, byla dotace na řešení problematiky HIV/AIDS poskytnuta v rámci státních subjektů také fakultním nemocnicím a zdravotním ústavům, které o dotaci požádaly. V mnoha případech (Státní zdravotní ústav – Národní referenční laboratoř, Masarykova nemocnice v Ústí nad Labem, Fakultní nemocnice v Hradci Králové, v Plzni, v Brně, v Ostravě a v Praze Na Bulovce, Zdravotní ústav se sídlem v Pardubicích) byla dotace poskytnuta na provoz center

⁵⁷ Viz Závěrečná zpráva Pracoviště manažera Národního programu HIV/AIDS 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁵⁸ Viz Závěrečná zpráva Pracoviště manažera Národního programu HIV/AIDS 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

na testování HIV/AIDS a poradenství, což není téma této práce. Pouze ve třech případech se jednalo o dotaci na preventivní aktivity, které by byly pro tuto práci relevantní.⁵⁹

Aktivity Zdravotního ústavu se sídlem v Ústí nad Labem

Cílem projektu *Aktivní vyhledávání zdrojů HIV, STD ve skupinách osob s rizikovým chováním* bylo přiblížení se rizikovým částem populace v Ústeckém kraji a dosažení zvýšení informovanosti těchto osob o způsobech přenosu a ochrany v protidrogových centech, kam byly distribuovány informační kartičky o AIDS. Do poradny se během roku dostavilo a bylo vyšetřeno na HIV 33 osob.

Druhým projektem bylo *Řešení problematiky HIV a STD na Chomutovsku*, kde cílem byla prevence a zdravotně sociální servis u sexuálních komerčních pracovníků v příhraniční oblasti Chomutov Hora Sv.Šebestiána, na HIV bylo vyšetřeno 20 osob.⁶⁰

Aktivity Fakultní nemocnice Plzeň

Projekt *Prevence HIV/AIDS v populaci Plzeňska* byl zaměřen na ty, kteří se došli testovat na HIV/AIDS. V roce 2008⁶¹ bylo se všemi testovanými (348) diskutováno na téma bezpečného sexu. Jednalo se ve většině případů o věkovou kategorii 20 – 29 let. Vyšetření Češi, Japonci a Vietnamci v dotazníku odpověděli, že se o poradenské a odběrové činnosti dozvěděli z internetu či od kamarádů.

⁵⁹ Projekt Prevence HIV/AIDS Projekt pro učiliště a nízkoprahová centra volného času Zdravotního ústavu se sídlem v Brně nebyl realizován a dotace byla vrácena. Viz komunikace s Hanou Štěpánkovou z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁶⁰ Viz Závěrečná zpráva projektů ZÚ Ústí nad Labem 2008 na řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁶¹ Viz Závěrečná zpráva projektů předloženého FN Plzeň 2008 na řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

Aktivity Sexuologického ústavu 1.LF UK a VFN

Anonymní poradnu pro HIV/AIDS provozuje také Sexuologický ústav 1.LF UK a VFN, cílem je poskytnout informace o HIV/AIDS. V roce 2008⁶² bylo provedeno 48 konzultačních dní, k těmto konzultacím se dostavila polovina lidí ze Slovenské republiky a třetina ze zemí bývalého Sovětského svazu. Kromě osobního poradenství, byly poskytnuty také telefonické a internetové rady (100-200 za rok).

Druhým projektem – tentokrát dvoutým, na který byla poskytnuta dotace MZČR byla realizace 4. pokračování *Výzkumu sexuálního chování obyvatel ČR*, který proběhl v listopadu 2008 na vzorku 1000 žen a 1000 mužů po pětiletém intervalu. Výsledky této behaviorální studie budou sloužit také pro vyhodnocení situace v ČR v oblasti HIV AIDS. K uvěřejnění výsledů by mělo dojít na konci roku 2009 či začátku 2010.⁶³

3.1.2. Nevládní organizace

Aktivity České společnosti AIDS pomoc, o.s.

Činnost České společnosti AIDS pomoc (ČSAP) je historicky zaměřena na osoby žijící s HIV/AIDS (je také zřizovatelem Domu světla, který slouží také jako azylové centrum pro HIV pozitivní) a prevenci určenou homosexuálům, v současnosti se však její aktivity rozšířily o komunikaci prevence k široké veřejnosti, zejména k studentům a mladé populaci.

Široké veřejnosti jsou k dispozici *internetové stránky o HIV/AIDS* www.aids-pomoc.cz, která společně s internetovými stránkami manažera Národního programu www.aids-hiv.cz jsou jediným relevantním zdrojem informací o HIV/AIDS. Součástí stránek je poradna vedená zkušeným odborníkem, která zajišťuje všeobecnou informovanost

⁶² Viz Závěrečná zpráva od Sexuologického ústavu 1.LF UK a VFN 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁶³ Viz komunikace s MUDr. Ivo Procházkou, vedoucím poradny, mobil: 723 366 349.

o HIV/AIDS. Ve speciální sekci věnované HIV pozitivním⁶⁴ jsou k dispozici důležité kontakty a témata pro HIV pozitivní včetně seznamky. V roce 2008 bylo zaznamenáno 981 dotazů, na stránky v tomto roce přišlo 424 159 návštěvníků (třetina lidí se ptala na otázky týkající se testování, třetina na klinické příznaky, třetina na způsoby přenosu). Na hlavní straně je navíc komunikovaná možnost podpory boje proti AIDS formou zaslání 30 korunové dárcovské SMS (DMS), 27 Kč z této částky jde přímo ČSAP. V roce 2008 tak ČSAP získal celkem 24.397,- Kč. *Velkým přínosem byl v roce 2008 Světový den boje proti AIDS, čím více se DMS objevuje v tisku, rozhlase a TV je výtěžek poznatelně vyšší než-li jen z nástěnky v AIDS poradně v Domě světla.*⁶⁵

Od roku 2005 je do Domu světla z větší části převeden sklad preventivních a informačních materiálů Pracoviště manažera Národního programu (viz kapitola 3.1.1). S nabídkovým listem bylo obesláno 2325 školských zařízení po celé ČR, s letákem o možnosti testování v Domě světla bylo obesláno 5161 ordinací praktických a 2410 ordinací gynekologických lékařů po celé ČR. Balíků s preventivními materiály bylo za rok 2008 rozesláno celkem 69 + 300 při provedených besedách. Vzhledem k množství vydaných materiálů není možné, aby se 1 výtisk z každého inzerovaného materiálu dostal ke každému žákovi.⁶⁶

ČSAP také pořádá *besedy o problematice AIDS a HIV s pozitivním lektorem*, cílem je oslovení středoškolských studentů. V roce 2008 bylo osloveno bylo 3000 středních škol po celé ČR s nabídkou bezplatného provedení besedy, provedeno bylo 300 besed, které vyposlechlo 22 707 (nejvíce posluchačů od počátku projektu v roce 2003) posluchačů především u příležitosti filmových festivalů ve velkých sálech kin.

⁶⁴ Stránky pro HIV pozitivní. *Česká společnost AIDS pomoc* [online]. Praha: ČSAP, c2005-2009 [2009-03-01]. Stránky pro HIV pozitivní. Dostupný z WWW: <www.aids-pomoc.cz/pro_pozitivni.htm>.

⁶⁵ Viz komunikace s Miroslavem Hlavatým, tajemníkem ČSAP, mobil: 737358551.

⁶⁶ Viz Závěrečná zpráva ČSAP 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

Pro veřejnost je provozována bezplatná nonstop telefonní *linka AIDS pomoc*, na kterou je možné se obrátit s dotazy ohledně problematiky HIV/AIDS. Četnost hovorů je 10.8 telefonátů za den, v roce 2008 jich bylo 3947. Téměř v polovině případů šlo o otázky na testování, ve cca 15% se jednalo o otázky týkající se přenosu, v cca 8% to byly otázky týkající se klinických příznaků. Součástí služeb veřejnosti je také bezplatné testování na HIV infekci v AIDS poradně v Domě světla.

ČSAP je hlavním organizátorem veřejných akcí na podporu boje proti AIDS jako byl *17.5.2008 Candlelight day a 1.12.2008 Den boje proti AIDS*, jehož součástí je projekt *Červená stužka*, kdy veřejnost zakoupením červené stužky přispívá na činnost ČSAP – k zachování bezplatného testování. V roce 2008 byla tato akce na Václavském náměstí v Praze podpořena také DP hl.m. Praha. Po Praze bezplatně jezdila tramvaj, ve které byly rozdávány preventivní materiály a kondomy (přesný počet viz kapitola 3.1.1.). Tento den byla rovněž organizována benefiční aukce uměleckých děl a společenský večírek rovněž na podporu bezplatného testování v Domě světla.

V tomto směru také komunikuje ČSAP s novináři s cílem problematiku zviditelnit v médiích, novinářům tak poskytuje tiskové zprávy o chystaných akcích, zve je na veřejné akce (*Candlelight day, Den boje proti AIDS- Červená stužka*).

ČSAP v roce 2008 komunikovala prevenci ke gay komunitě prostřednictvím projektu *Street Worker*, jehož cílem snížení nárůstu HIV pozitivních u této skupiny, prostředkem k tomu je práce streetworkera, který v pražských a brněnských gay barech diskutoval s gayi a distribuoval preventivní balíčky o AIDS. Od zahájení aktivity streetworkera září – prosinec 2008 bylo osloveno 3085 gay a rozdáno 4135 preventivních balíčků.

Dům světla je navíc jedním z mála neziskových organizací, který publikuje vlastní tiskoviny ve své *edici Prevence*, v roce 2008 tak došlo k vydání 6. svazku příručky

AIDS – průvodce nejen pro Gaye, dále shrnutí mezinárodní konference z roku 2007 *HIV, práce a sociální aspekty* a skládačka, která informuje širokou veřejnost o dlouhodobě preventivních informačních projektech ČSAP.

Aktivity Rozkoš bez Rizika, o.s.

Cílem činnosti Rozkoše bez Rizika (dále jen R–R) je zabránit dalšímu šíření HIV/AIDS u žen, které provozují komerční sex. Prostředkem tomu bylo v roce 2008 několik preventivních aktivit realizovaných v Praze, Brně a díky terénním pracovníkům také v místech vysokého výskytu sexuálních pracovníc, tedy v pohraničí. Jednalo se o terénní sociální práce v rámci projektů *Terénní taška*, *Zdravé sexuální pracovnice=zdravý národ a Slečny na slovíčko*, kdy byla ve výše zmíněných lokalitách v rámci prevence poskytnuta zdravotní prohlídka, rozdány letáky, kondomy, lubrikanty a u cílové skupiny provedeno vyšetření na pohlavní nemoci, 1895 žen bylo testováno na HIV, výsledky byly ve všech případech negativní. Rozkoš bez rizika v roce 2008 dále znovu vydala komiksovou brožuru *Ahoj u nás* (Příloha č.3 - Obrázek č.27) v nákladu 1000 kusů⁶⁷, které byly distribuovány komerčním pracovnícím.

Kromě terénní práce a sociálně zdravotnických služeb byla součástí činnosti R-R také akce pro veřejnost. V roce 2008 bylo v rámci Světového dne boje proti AIDS poskytnuto na R-R pobočkách bezplatné testování na HIV/AIDS a nabídka kulturní činnosti v podobě divadelního souboru sestávajícího z bývalých komerčních pracovníc.

Aktivity Spektra Vysočina, o.s.

Činnost Spektrum Vysočina a jeho projekt v roce 2008 se zaměřil na *primární prevenci na Vysočině*. Cílem bylo šíření informací o HIV/AIDS na ZŠ, SŠ a odborných učilištích. Cílovou skupinou byly dále dětské domovy, domovy mládeže, pedagogové

⁶⁷ Viz Závěrečná zpráva Rozkoš bez rizika 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

a výchovní pracovníci v regionu Jihlava. Prostřednictvím přednášek a besed,⁶⁸ kterých bylo realizováno 41, bylo osloveno 1307 studentů, kterým byla mimo jiné komunikována nonstop mobilní informační linky HIV/AIDS, kam se dovolalo v roce 2008 na 481 osob.

Součástí byla také organizace happeningu *Světlo pro Aids*, akce ke Světovému dni Candlelight day dne 19.5.2008 na podporu HIV pozitivních a nemocných AIDS. V Jihlavě se této akce zúčastnilo na tisíc studentů, kteří zapálili více než tisíc svíček, seřadili se do pomyslného řetězu ve tvaru STOP AIDS. Vytvořili tak nový český rekord, který byl dále mediálně komunikován. Na veškerou svou činnost upozorňovali účastníky besed a pacienty lékařských ordinací v Jihlavě prostřednictvím letáků s kontaktem.

Aktivity STUDu Brno – sdružení gayů, leseb a přátel

Projekt *Se STUDeM beze studu o HIV/AIDS a STD* se v roce 2008 skládal z několika aktivit⁶⁹, jejichž cílem bylo zvýšení povědomí o rizicích spojených se sexuálně nezodpovědným chováním. Projekt motivoval cílovou skupinu, kterou byli středoškoláci a gayové, k praktikování bezpečného sexu. Na širokou veřejnost se zaměřily preventivní aktivity v podobě promítnutí spotu před každým filmem na 9. českém lesbickém a gay filmovém festivalu Mezipatra, který se konal v Brně, Praze, Olomouci a Českých Budějovicích (7587 diváků). Během tohoto festivalu shlédli návštěvníci pět filmů tematizující problematiku HIV/AIDS (celkem 839 diváků) a celý festival Mezipatra s 95 projekcemi pak na 11 000 osob. K dalším činnostem patřilo

⁶⁸ Viz Závěrečná zpráva Spektrum Vysočina 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁶⁹ Viz Závěrečná zpráva STUD 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

dvanáct filmových představení s besedami s HIV pozitivními osobami pro středoškoláky v Brně a v Praze, kterých se zúčastnilo na 1014 středoškoláků.

Prevence zaměřená na gay komunitu spočívala v organizaci besed s odborníky v oblasti HIV/AIDS a sexuálně přenosných nemocí (dále jen STD). V rámci tohoto setkání mladých gayů se zúčastnilo 16 osob. Na vybraných setkáních sdružení i těch, které nejsou součástí projektu, v provozované Queer knihovně byly k dispozici preventivní tištěné materiály.

Aktivity Code 004, o.s.

Činnost Hradecké Code 004 byla a je celorepublikově zaměřena na komunikaci prevence, psychologického poradenství a život homosexuální komunity.⁷⁰ Cílem podpořeného projektu *Prevence HIV a STI v gay komunitě* bylo v roce 2008 přinášet informace o HIV/AIDS v gay/lesbické komunitě prostřednictvím několika aktivit. Prostřednictvím rubriky o prevenci na internetových stránkách www.code004.cz a poradny určené převážně homosexuální komunitě, ve které bylo v roce 2008 odpovězeno 120 dotazů. Zde byla komunikována témata související s problematikou HIV/AIDS. Součástí stránek je také sekce věnovaná HIV pozitivním,⁷¹ ovšem v menší míře než sekce provozovaná ČSAP. Stránky www.code004.cz roce 2008 navštívilo 444 767 osob. V rámci dotovaného projektu byla vydána brožura *STI tajemství zbavené* (Příloha č.4 - Obrázek č. 28), jež ukazuje příznaky známých pohlavních infekcí. Distribuce těchto materiálů v 5000 výtiscích byla zajištěna přes testovací centra protilátek HIV, venerologické ordinace a streetwalkery gay komunity v Královéhradeckém kraji, kteří jsou školeni tímto občanským sdružením.

⁷⁰ Viz Závěrečná zpráva CODE 004 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁷¹ Sekce o HIV/AIDS. *CODE 004* [online]. Praha: Code 004, c2001-2008 [2009-03-01]. Sekce o HIV/AIDS. Dostupný z WWW:< www.004.cz/view.php?cislocianku=2005082137-prevence-HIV-AIDS-lecba-prenos-oralni-analni-sex-pravdepodobnost>.

Součástí prevence směřované tentokrát k široké veřejnosti byla také akce pořádaná ve spolupráci s ČSAP a Dopravními podniky hl.m.Praha (dále jen DP) v rámci *Světového dne proti AIDS*, o kterém už bylo pojednáno na začátku této kapitoly. Zvláštností je, že zde byla distribuována vlastní brožura *STI tajemství zbavené* věnující se pohlavně přenosným nemocem. Další veřejnou preventivní akcí byla ve spolupráci s pořadatelem pardubické sekce Febiofestu projekce filmů pro gay komunitu. Zde bylo vstupné zdarma a všichni zúčastnění dostali preventivní balíčky s informacemi o AIDS.

Aktivity Network East-West, o.s.

Cílem projektu *JANA* je pokračování testů na HIV, předtestové a posttestové poradenství u žen různých národností žijících se prostitutkami v česko-bavorském pohraničí.⁷² Této cílové skupině byly v rámci prohlídky předávány kondomy, tištěné materiály, motivující ke zodpovědnému sexuálnímu chování. V roce 2008 tak bylo vyšetřeno 335 žen na HIV a na toto téma bylo se všemi diskutováno, HIV pozitivita byla shledána u jedné klientky.

Aktivity Mládeže Českého červeného kříže (dále jen MČČK)

MČČK v roce 2008 realizovala projekt *HIV/AIDS a život nás všech*, a to s cílem informovat o HIV/AIDS na ZŠ a SŠ po celé ČR. Besed se uspořádalo 91 s účastí 2459 studentů⁷³. V rámci komunikace prevence k široké veřejnosti se zapojila do akce finanční sbírky „Červení stužka“, na které se podílela s občanským sdružením Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu při příležitosti Světového dne proti AIDS. Svůj stánek měla také na hudebním festivalu Rock for people, na těchto akcích

⁷² Viz Závěrečná zpráva Projekt Jana 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁷³ Viz Závěrečná zpráva MČČK 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

distribuovala kondomy a tištěné materiály. Počet oslovených však v závěrečné zprávě roku 2008 není uveden.⁷⁴

Aktivity ACETu, o.s.

Cílem projektu *Zvol si život* je prevence HIV/AIDS u mládeže ze ZŠ a SŠ včetně dětí z dětských domovů po celé ČR. V roce 2008 bylo realizováno na 846 přednášek ve stejném počtu škol, kterých se zúčastnilo 72 313 dětí; v 37 dětských domovech bylo dále osloveno 669 dětí.⁷⁵

Součástí komunikace prevence byl i *Týden boje proti AIDS*, která ve spolupráci s oddělením prevence kriminality Policie ČR proběhl v Chrudimi. Akce se aktivně zúčastnilo 500 studentů. V rámci kooperace se sdružením Sion poskytlo občanské sdružení také vyškolené lektory v rámci Týdne boje proti AIDS na Královéhradsku.

Aktivity Jihočeské Lambdy, o.s.

Projekt *GLBT⁷⁶ kabinet sociálně zdravotní pomoci v roce 2008* zaměřený na gay a lesbickou komunitu měl za cíl posilovat prevenci v českobudějovické gay/lesbické komunitě a jižních Čechách obecně,⁷⁷ a to prostřednictvím deseti setkání s touto komunitou. Jednalo se jak o přednášky, tak o společenské akce typu *Svatý kámen* – setkání gayů a leseb sportovního a osvětového charakteru či *Queer průvod* v Táboře, těchto akcí se dohromady zúčastnilo na 600 homosexuálních osob. Na oficiálních internetových stránkách www.klucib.info však nejsou dostupné informace o prevenci HIV/AIDS.

⁷⁴ Viz komunikace s Hanou Štěpánkovou z odboru epidemiologie Ministerstva zdravotnictví, hana.stepankova@mzcr.cz, tel:224 972 440

⁷⁵ Viz Závěrečná zpráva ACET 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁷⁶ Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender - anglické označení pro homosexuální a bisexuální skupinu ve zvýšeném riziku nákazy HIV/AIDS.

⁷⁷ Viz Závěrečná zpráva Lambda 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

Vedle komunikace ke gay komunitě se prevence HIV/AIDS šířila ve spolupráci s MČČK také prostřednictvím besed na jihočeských ZŠ a SŠ jako součást výuky s využitím materiálů od MZ ČR, resp. SZÚ. Nutno však dodat, že z pěti oslovených škol, projevil zájem pouze dvě školy a tak došlo k besedě 48 žáků.

Aktivity Diagnostického ústavu Dobřichovice

Ačkoli za vzdělávání pedagogů, sociálních pracovníků v problematice HIV/AIDS zodpovídá zejména Ministerstvo školství, tělovýchovy a sportu, získal dotaci MZ ČR také dvouletý projekt *Třídenní seminář pro pracovníky v ústavní výchově*, jehož cílem bylo seznámit pracovníky v ústavní výchově s problematikou HIV/AIDS tak, aby vědomosti na semináři nabyté mohli v praxi co nejefektivněji uplatňovat. Přednášky se věnovaly souvislostem vzniklým rizikovým chováním v dětském domově. Frekventantů bylo 15, pouze 11 z nich však podalo zpětnou vazbu o kvalitě sedmi přednášejících. Posluchači hodnotili seminář jako uspokojující a inovativní.⁷⁸

Aktivity DRAKu, o.s.

Cílem projektu *Je lépe život prožívat než přežívat* bylo seznámení cílové skupiny s problematikou HIV/AIDS, o cestách přenosu, ovlivnění postojů k promiskuitnímu chování a prostituci. Cílovou skupinou byly děti a mládež ve vytipovaných školách (ZŠ, SŠ a dětské domovy) a učilištích ve věku 11-22 let. Celkem bylo v oblasti Ústí nad Labem na 4 přednáškách přítomno 414 studentů z 21 školských zařízení.⁷⁹

⁷⁸ Viz Závěrečná zpráva Dobřichovice 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁷⁹ Viz Závěrečná zpráva Drak 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

Aktivity Sionu – Nová generace

V souvislosti s řečením problematiky HIV/AIDS pořádá sdružení Sion každoročně *Týden proti AIDS*, jehož cílem v roce 2008⁸⁰ bylo preventivní působení HIV/AIDS na mladé lidi, prostředkem k tomu byly přednášky probíhající v 8. a 9. třídách ZŠ a 1. a 2. ročnících SŠ a učilištích v Hradci Králové a okolí včetně distribuce letáků *Virus Zabiják* v nákladu 1500 kusů. Součástí programu byl i večer, tzv. *Free Club*, který volně navazuje na přednášky ze školy a poskytuje prostor pro volnou diskusi o problematice. Kvalifikované lektory poskytlo občanské sdružení ACET. Přednášek se zúčastnilo 1113 žáků, na akci Free Club 30 pak teenegerů.

Aktivity Společnosti pro plánování rodiny a sexuální výchovu (dále jen SPRSV)

Sexuální výchovou k prevenci je peer projektem, který se soustřeďuje na vzdělávání mladých lidí, kteří jsou, v případě zájmu o tuto problematiku, seznámeni se základními pravidly vedení besedy o HIV/AIDS se svými vrstevníky a aktivně poté působí. V roce 2008 spolupracovalo SPRSV v rámci peer programu s 79 peeraktivisty z celé ČR. Podle zaslaných záznamů uspořádali v roce 2008 celkem 119 besed, kterých se účastnilo nejméně 3800 účastníků a bylo poskytnuto 579 osobních konzultací.

Další významnou aktivitou sdružení SPRSV je každoroční pořádání informační kampaně *Červená stužka*, která se pořádá v rámci Světového boje proti AIDS 1.prosince. Školáci prodávají stužky celý týden, příspěv je pak možno celoročně na konto Červená stužka. V roce 2008⁸¹ se na 4193 žáků, studentů a dobrovolníků i z řad MČČK celorepublikově zúčastnilo a připravilo odpovědi, na které

⁸⁰Viz Závěrečná zpráva Sion 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁸¹ Viz Závěrečná zpráva SPRSV 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

by se veřejnost při koupi „červené stužky“ mohla ptát. Tímto způsobem k zakoupené stužce rozdali přes 600 000 letáků. Dobrovolníci z řad SPRSV se také zapojují do akce Světlo pro AIDS. Tyto aktivity jsou dále podpořeny na internetových stránkách www.planovanirodiny.cz, kde cílovou skupinu tvoří především mladí lidé.

Aktivity Ulice – agentury terénní sociální práce , o.s.

Cílem projektu *Screening a prevence* je zjištění situace u cílové skupiny drogově závislých, osob žijících se prostitutkami a romského etnika a jejich sociální stabilizace. Projekt je omezen místně a to v rámci Plzeňského kraje. Uvedené cílové skupině je kromě poradenství, výměny injekčních stříkaček poskytnut bezplatný a anonymní test na HIV/AIDS a poskytnuty rady ohledně bezpečného sexu. V roce 2008 bylo rozdáno na 1224 kondomů.⁸²

4. ZHODNOCENÍ KOMUNIKACE PREVENCE HIV/AIDS

Hodnotit efektivitu komunikačních aktivit HIV/AIDS lze několika způsoby:⁸³ prostřednictvím přímých indikátorů, kdy sledujeme počet nově hlášených HIV/AIDS, či údaje o změnách v sexuálním chování či znalosti o AIDS a postoje členů cílových skupin. V této práci jsem však zvolila hodnocení prostřednictvím nepřímých kvalitativních indikátorů, kdy se sleduje zejména počet aktivit.

Po monitoringu jednotlivých komunikačních aktivit v kapitole 3 mohu přistoupit k jejich zhodnocení. V souladu s Národním programem řešení problematiky HIV/AIDS

⁸² Viz Závěrečná zpráva Ulice 2008 o projektech řešení problematiky HIV/AIDS spolufinancovaných v rámci dotačního řízení MZ ČR, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁸³ ⁸³ Stehlík, M: in Šejda J et al: *Prevence léčba a další aspekty nákazy HIV/AIDS*, Galen 1993, strana 224

v ČR v období let 2008-2012⁸⁴ však nejprve souhrnně uvedu, které subjekty naplňovaly požadované aktivity.

K preventivním aktivitám na národní úrovni, kde cílovou skupinou byla široká veřejnost a kde cílem bylo dosáhnout zvýšení znalostí o významu bezpečného sexu v prevenci HIV/AIDS napomohla činnost: Pracoviště manažera Národního programu (tištěné materiály „na požádání“, internetové stránky s poradnou a videospoty, zdarma telefonická linka, Světový den boje proti AIDS, Hrou proti AIDS), ČSAP (distribuce tištěných materiálů, internetové stránky s poradnou - možnost zaslání dárcovské DMS, zdarma telefonická nonstop linka, Candlelight Day a Světový den boje proti AIDS, besedy pro studenty s HIV pozitivním), MČČK (besedy pro studenty, Světový den boje proti AIDS), ACET (besedy se studenty) a SPRSV (besedy se studenty v rámci peer programu, Candlelight Day – Červená stužka - Světový den boje proti AIDS).

Na regionální úrovni pak činnost FN Plzeň (rozhovory s testovanými z Plzeňska), Sexuologického ústavu VFN Praha (rozhovory s testovanými v Praze), Spektra Vysočina (besedy se studenty na Vysočině, nonstop telefonická linka, Candlelight Day) ACETu (Týden boje proti AIDS v Chrudimi), Lambdy (besedy pro studenty v Jihočeském kraji, Queer průvod v Táboře), Draku (besedy se studenty a dětmi z dětských domovů v Ústeckém kraji) a Sionu (besedy pro studenty v rámci Týdne proti AIDS v Královéhradeckém kraji). *Na místní úrovni* se osvědčil STUD (přednášky v rámci filmového festivalu Mezipatra v Brně a Praze), CODE 004 (Světový den v boji proti AIDS, pardubická sekce filmů pro gay minoritu na filmovém festivalu Febiofest) a Rozkoš bez Rizika (Světový den boje proti AIDS v Praze a Brně).

⁸⁴Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012, Bod 3. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program – bod 3. Dostupný z WWW: <www.aidshiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

Kromě celonárodní preventivních aktivit tedy byly finančně podpořeny i preventivní aktivity pro určitou lokalitu. Rozmístění těchto lokálních preventivních aktivit v r. 2008 je znázorněno na mapě č. 1 bílou barvou.

Mapa č. 1. Lokální preventivní aktivity zaměřené na HIV/AIDS v ČR v roce 2008, které získaly dotaci MZ ČR

V rámci linek pomoci informovanosti pro širokou veřejnost i pro osoby ve zvýšeném riziku významně napomohla činnost Pracoviště manažera Národního programu, ČSAP a Spektrum Vysočina.

U cílové skupiny se zvýšeným rizikem infekce HIV/AIDS (muži mající sex s muži, osoby poskytující sexuální služby za úplatu a jejich klienti, osoby pracující v erotickém průmyslu, uživatelé drog), kde bylo cílem omezit přenos infekce HIV/AIDS sexuální cestou, se jednalo zejména o činnost následujících subjektů: Pracoviště manažera Národního programu (tištěné materiály)⁸⁵, Zdravotního ústavu v Ústí nad Labem (rozhovory s injekčními uživateli drog v Ústeckém kraji a rozhovory s komerčními sexuálními pracovníci z příhraničí Chomutova), ČSAPu (dotazování streetworkera v pražské a brněnské gay komunitě), Rozkoše bez rizika (rozhovory a poradenství u přeshraničních, pražských a brněnských komerčních sexuálních pracovníků) STUDu

⁸⁵ *Preventivní aktivity HIV/AIDS u gravidních žen*, které jsou jedním z aktivit Národního programu⁸⁵ komunikovalo pouze Pracoviště manažera Národního programu prostřednictvím nabízených tištěných materiálů.

Brno (besedy pro gaye a lesbičky v Brně), CODE 004 (internetové stránky pro gay minoritu), Projektu Jana (rozhovory a poradenství u přeshraničních komerčních sexuálních pracovníků), Jihočeské Lambdy (besedy pro gay a lesbickou komunitu) a Ulice (rozhovory a poradenství u drogově závislých na území Plzeňského kraje).

V rámci aktivity *vyvracet falešné představy o šíření HIV/AIDS* ve společnosti napomohly aktivity Hrou proti AIDS (zúčastnilo se na 10 369 studentů), dále aktivity ČSAP (besedy pro studenty s HIV pozitivním - zúčastnilo se 22 707 studentů, komunikace s médii), ACETu (besedy pro studenty – zúčastnilo se 72 313 studentů) a projektu Dobřichovice (proškolení pedagogů a sociálních pracovníků v diagnostických ústavech).

4.1. ČETNOST KOMUNIKACE PREVENCE AIDS K CÍLOVÝM SKUPINÁM

Komunikaci preventivních aktivit v boji proti AIDS bylo možno v roce 2008 uskutečnit díky dotačnímu programu MZ ČR na řešení problematiky HIV/AIDS. Z dotace 9 687 330,- Kč neinvestičního charakteru,⁸⁶ bylo na roční preventivní aktivity k široké veřejnosti i k skupinám ve zvýšeném riziku chování vyčleněno 3 957 930,- Kč.⁸⁷ Z toho byla více než polovina (54,7%) použita na preventivní aktivity směřované na běžnou populaci (2 163 700,- Kč). Zbývajících 45,3% z objemu financí v rámci dotačního programu na prevenci bylo směřováno ke skupině ve zvýšeném riziku HIV/AIDS (celkem 1 794 230,- Kč), z toho nejvíce peněz na projekty této skupiny byly cíleny na gay minoritu (tvořily 24%) a dále projekty zaměřené na komerční sexuální pracovníce (tvořily 17%).

⁸⁶ JEDLIČKA,J.; STUPKA,J. *Stručný pohled na výsledky dotačního řízení Národního programu řešení problematikyHIV/AIDS pro rok 2008*. In:Ročenka Národního programu HIV/AIDS v ČR 2007-2008. Praha: SZÚ, 2008, s.23.

⁸⁷ JEDLIČKA,J.; STUPKA,J. *Stručný pohled na výsledky dotačního řízení Národního programu řešení problematikyHIV/AIDS pro rok 2008*. In:Ročenka Národního programu HIV/AIDS v ČR 2007-2008. Praha: SZÚ, 2008, s.24.

Toto rozvržení aktivit u jednotlivých cílových skupin koresponduje s dvěma nejčastějšími způsoby přenosu HIV/AIDS – homo/bisexuálním a heterosexuálním. Třetím nejčastějším přenosem HIV/AIDS je způsob intravenózní, který se až na komunikační aktivity o.s. Ulice, Zdravotního ústavu v Ústí nad Labem a tištěného materiálu ze SZÚ směřovaného uživatelům drog, nijak závratně do komunikačních aktivit boje proti AIDS nepromítl.

K široké veřejnosti (do školských zařízení a ordinací) se tak díky vydaným tiskovinám Pracovištěm manažera Národního programu a jejich distribuci zajištěné ČSAP dostalo na 369 balíků s informačními materiály o HIV/AIDS.

K vyššímu oslovení veřejnosti dochází především v době dvou výročí, připomínajících problematiku HIV/AIDS - Candlelight day 17.5.2008 a Světový den boje proti AIDS 1.12. 2008. Jedná se například o akce pořádané k tomuto výročí Pracovištěm manažera Národního programu a ČSAP, kdy se rozdalo 1.12.2008 na Václavském náměstí na 5 000 letáků a 10 000 kondomů, R-R nabídlo bezplatné testování na HIV/AIDS⁸⁸, MČČK⁸⁹, SPRSV – 4 193 studentů rozdalo přes 600 000 letáků). V této souvislosti je třeba zmínit také úlohu médií, která těmto akcím věnovala pozornost.

Široké veřejnosti, v případě jejich aktivního přístupu, jsou dále k dispozici, internetové stránky s poradnou (Pracoviště manažera Národního programu – návštěvnost 54 855 osob ročně a ČSAP – návštěvnost 424 159 osob ročně) a zdarma telefonická linka (Pracoviště manažera Národního programu – 2 912 dotazů za rok 2008, ČSAP - 3 947 dotazů za rok 2008 a Spektrum Vysočina – 481 dotazů za rok 2008) a placená telefonická linka Sexuologického ústavu 1.LF UK a VFN (100-200 telefonátů za rok 2008).

⁸⁸ Počet došlých testovaných nebyl v Závěrečné zprávě R-R 2008 zohledněn.

⁸⁹ Počet oslovených nebyl v Závěrečné zprávě MČČK 2008 doložen.

V roce 2008 se problematika HIV/AIDS dikutovala také na několika stovkách besed se studenty (Hrou proti AIDS – zúčastnilo se 10 369 studentů, ČSAP – 22 707 posluchačů, Spektrum Vysočina – 1 307 posluchačů, STUD – 1 014 posluchačů, MČČK – 2 459 posluchačů, ACET – 72 313, DRAK 414 posluchačů, Sion – 1 113 posluchačů a SPRSV – 3 800 posluchačů).

Informaci o možnosti zaslání dárcovské DMS a příspěví na další kampaně a zlepšení podmínek HIV pozitivních v Domu světla komunikovala v roce 2008 pouze ČSAP a vybrala tak celkem 24 397.- Kč.

Ke gay a lesbické komunitě směřovaly některé tiskoviny Pracoviště manažera Národního programu (počet rozdaných letáků – neuveden), dále aktivity ČSAPu (dotazování streetworkera v pražské a brněnské gay komunitě – osloveno 3 085 osob), STUDu Brno (besedy pro gaye a lesbičky v Brně – zúčastnilo se 16 osob), CODE 004 (internetové stránky pro gay minoritu – návštěvnost 444 767 osob za rok 2008) a Jihočeské Lambdy (besedy pro gay a lesbickou komunitu – 600 zúčastněných osob).

K sexuálním komerčním pracovnícím směřovaly aktivity Zdravotního ústavu v Ústí nad Labem (na HIV/AIDS vyšetřeno 20 žen), Rozkoše bez rizika (na HIV/AIDS vyšetřeno 1 294 žen), Projekt Jana (na HIV/AIDS vyšetřeno 335 žen).

Aktivity zaměřené na injekční uživatele drog zajišťovalo částečně svými tiskovinami Pracoviště manažera Národního programu, které je dále distribuovalo do institucí, které o ně zažádaly, dále Zdravotní ústav v Ústí nad Labem (na HIV/AIDS vyšetřeno 33 osob) a o.s. Ulice v Plzni (kromě výměny injekčních stříkaček bylo rozdáno 1 224 kondomů).

4.2. KONGRUENCE REÁLNÉ KOMUNIKACE PREVENCE HIV/AIDS S CÍLY NÁRODNÍHO PROGRAMU NA ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY HIV/AIDS V OBDOBÍ 2008-2012

Dva hlavní strategické cíle Národního programu problematiky HIV/AIDS v období let 2008-2012 spočívají v *zabránění vzniku a dalšího šíření HIV infekce a v zabránění dopadu HIV infekce na jednotlivce i společnost*⁹⁰. Prvního cíle se dá podle materiálu Národního programu dosáhnout prostřednictvím *prevence sexuálního přenosu infekce HIV*, prevence přenosu infekce HIV transfusními přípravky, krevními deriváty a při injekčním užívání drog a při kosmetických výkonech (tetování, piercing a další), prevenci přenosu HIV infekce z matky na plod. Těmto cílům se věnovaly především aktivity zaměřené na gaye a lesbičky, komerční sexuální pracovnice a uživatele drog, o kterých jsem už pojednala v předchozí podkapitole. Poslední významnou skupinu tvoří mladí lidé, resp. studenti, ke kterým se přistupovalo zejména formou přednášek (Hrou proti AIDS – zúčastnilo se 10 369 studentů , ČSAP – 22 707 posluchačů, Spektrum Vysočina – 1 307 posluchačů, STUD – 1 014 posluchačů, MČČK – 2 459 posluchačů, ACET – 72 313, DRAK 414 posluchačů, Sion – 1 113 posluchačů a v rámci peer programu SPRSV – 3 800 posluchačů).

K dosažení *omezení dopadu HIV infekce na jednotlivce i společnost lze dospět* podporováním celospolečenských akcí a aktivit a v zásadní podpoře víceletých projektů⁹¹. Celospolečenskými aktivitami se v zásadě rozumí Candlelight Day, který se v roce 2008 konal 17. května a Světový den boje proti AIDS konaný 1. prosince. Právě v tyto dva dny v roce dochází k daleko největšímu oslovení veřejnosti. Při příležitosti Candlelight day 17.5.2008 uspořádal ČSAP setkání ministra zdravotnictví T. Julínka a ministryně pro menšiny J. Stehlíkové společně s představiteli americké ambasády na půdě Domu světla při příležitosti odhalení pietní sochy od O. Zoubka, poté

⁹⁰ Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012, Bod 1. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program – Bod 1. Dostupný z WWW: <www.aids-hiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

⁹¹ Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

následovala tisková konference. Spektrum Vysočina při příležitosti Candlelight Day uspořádala v Jihlavě happening, který vyústil v nový český rekord, více než tisíc studentů tehdy utvořilo řetěz se svíčkami ve tvaru stužky, o čemž následně média přinesla zprávy.

Ke Světovému dni boje proti AIDS 1.12. 2008 byl ve spolupráci s Pracovištěm manažera Národního programu a ČSAP za účasti firmy Durex a Dopravního podniku hl.m. Prahy uspořádán celodenní program v centru Prahy, kdy bylo rozdáno na 5 000 letáků a 10 000 kondomů, celá událost byla navíc komunikována v médiích. R-R ke Světovému dni ve svých pobočkách zajistila bezplatné testování na HIV/AIDS, nedoložila však počet testovaných. Ve spolupráci s MČČK a SPRSV bylo v rámci prodejní akce Červená stužka u příležitosti Světového dne rozdáno přes 600 000 letáků 4 193 studenty.

V rámci Týdne proti AIDS, který se koná rovněž u příležitosti Světového dne, se v Chrudimi zúčastnilo - za organizace ACETu na 500 studentů. Ve spolupráci ACETu a Sionu byla podobná akce realizována na ZŠ a SŠ i na Královéhradecku. – akce se zúčastnilo 1 113 studentů.

Kromě těchto dvou význačných dnů byl další celospolečenskou aktivitou 9. český lesbický a gay filmový festival Mezipatra. Před každou projekcí byl promítán spot s HIV/AIDS tematikou (7 589 návštěvníků). V Pardubicích na filmovém festivalu Febiofest byly filmy s gay tematikou zdarma – u příchodu bylo distribuováno cca 500 kusů preventivních materiálů.

V roce 2008 byla poskytnuta dotace dvěma víceletým projektům, a to *Výzkumu sexuálního chování obyvatel ČR* (Sexuologický ústav 1.LF UK a VFN), který poslouží k vyhodnocení situace v ČR v oblasti HIV AIDS a projektu nazvaném *Třídenním seminář pro pracovníky v ústavní výchově*, který proškolil pedagogy a pracovníky

v ústavní výchově tak, aby vědomosti v oblasti HIV/AIDS na semináři nabyté, mohly u dětí a mládeže v diagnostických domovech, co nejefektivněji uplatňovat.

4.3. SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY NÁRODNÍ KAMPANĚ 2008, HROZBY A MOŽNÉ PŘÍLEŽITOSTI V DALŠÍCH LETECH

Úvodem této kapitoly hodnotící komunikační aktivity prevence HIV/AIDS v roce 2008 je nutno se vypořádat se samotným názvem této práce. Po důkladném monitoringu komunikačních aktivit je totiž jasné, že se v žádném případě nerealizovala národní kampaň v tom smyslu, aby pokryla celou společnost. Pro preventivní aktivity HIV/AIDS v roce 2008 je charakteristické, že komunikovaly především informace o způsobech přenosu s cílem vyvrátit mýty o HIV/AIDS. Po téměř dvaceti letech obdobných informačních kampaní, by se dalo předpokládat, že dojde k posunu - ke komunikaci prevence HIV/AIDS přesvědčující k změně postoje či dokonce chování v této otázce, a to s ambicí ovlivnit celé společenské prostředí, o kterém se zmiňuji v kapitole 1.1.

Celá kampaň v roce 2008 trápí na tom, že nebyly splněny základní požadavky při tvorbě jakékoli kampaně sociálního marketingu – především chybí výzkum cílové skupiny a namísto informační kampaně kampaň přesvědčovací ve smyslu komunikace *užitku z nového chování než chování stávajícího, a s tím souvisejícího zajištění překážek, které vedou k přijetí požadovaného chování a konečně ukázat díky společenskému tlaku a normám, že požadované chování je akceptovanou kulturní hodnotou.*⁹²

Mluvit tak můžeme v roce 2008 pouze o celorepublikových dílčích preventivních aktivitách, ke kterým patří zejména *celostátní ediční činnost SZÚ (Pracoviště manažera Národního programu) v oblasti prevence HIV/AIDS, anonymní*

⁹² KOTLER P., ROBERTO N., LEE N.: *Social Marketing, Improving the Quality of Life*, Sage 2002, s.176.

*bezplatné testování, které měly cíl definovaný v Národním programu,*⁹³ dále přednášková činnost v rámci projektu Hrou proti AIDS, ČSAP, MČČK, ACET a SPRSV. Zejména **přednáškovou činnost určenou studentům** můžeme zahrnout do silných stránek komunikace prevence HIV/AIDS v ČR. Celostátnost ediční činnosti SZÚ a anonymního bezplatného testování je paradoxně pouze zdánlivá. Obě tyto aktivity jsou vzhledem k absenci kampaně, takzvaně „na požádání.“ Pro materiály či další informace musí daná instituce či potenciální zájemce napsat na SZÚ, který je pak zašle. Stejně tak o místu testování se nejspíše člověk dozví, když informace vyhledá, např. na internetu či na telefonních bezplatných linkách. V potaz by podle mého názoru mělo být bráno, že u některých rizikových skupin jako jsou injekční uživatelé drog, přistěhovalci, nemůže být spoleháno, že si informace sami aktivně vyhledají.

Co se týče slabých stránek chybí v první řadě **kvalitní výzkum a pravidelné vyhodnocování dopadu kampaně v čase** u cílových skupin. Při aplikaci definice strategie kampaně⁹⁴ v praxi můžeme říci, že by Národní program měl vycházet z neustálého analyzování epidemiologické situace v ČR, veřejného mínění a skupin s rizikovým chováním. Epidemiologická data a trendy jsou komisi rozhodující o rozdělení dotací známa, co však chybí, jsou – při zaměření kampaně na širokou veřejnost, stejně tak jako na rizikové skupiny – výzkumy chování těchto skupin. Jedině tak totiž budou moci subjekty žádající o dotaci přicházet s projekty primární prevence, jež budou reakcí na skutečnou situaci a díky znalosti situace prostředí a cílových skupin bude prevence efektivně komunikována a požadovaná změna chování zajištěna.

⁹³ JEDLIČKA, J.; STUPKA, J. *Stručný pohled na výsledky dotačního řízení Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS pro rok 2008*. In: Ročenka Národního programu HIV/AIDS v ČR 2007-2008. Praha: SZÚ, 2008, s.24.

⁹⁴ STEHLÍK, M. In: ŠEJDA, J. (et al). *Prevence, léčba a další aspekty nákazy HIV/AIDS*. Praha: Galén, 1993, s. 220.

Další slabou stránkou komunikačních aktivit je, že jednotlivé komunikační aktivity nemají **jednotnou myšlenku**. Současné kampaně sociálního marketingu jsou celosvětově založeny na integrované marketingové komunikaci, kampaně mají být *konzistentní komunikací, které se mimo jiné dosáhne konzistentností sloganu, barvy a písma ve všech materiálech. Jedině tak lze dosáhnout efektivity komunikace sdělení a distribuovaných materiálů.*⁹⁵ Tomu se v ČR tak neděje, ačkoliv by tento požadavek mohl být jednou z podmínek při přidělení dotace na problematiku HIV/AIDS.

S těmito základními nedostatky dále souvisí, že v komunikačních aktivitách není prezentován **hlavní užitek z požadovaného chování** prevence před pohlavně přenosnými nemocemi.

Možnou hrozbou pro kampaně HIV/AIDS v dalších letech může být **zmenšující se objem dotace**, proto by jednotlivé subjekty měly přistoupit k častějšímu oslovení komerčních subjektů v rámci fundraisingu a sponzoringu. Hlavní úkol leží v hledání nových partnerů a ve zvládnutí koordinace jednotlivých preventivních aktivit v rámci kampaně. Je nutno se vyvarovat například toho, co se stalo v roce 2007, kdy SZÚ vydalo *Kondom – krátký odborný návod dostatečně odpovědným milencům*, brožuru kterou v roce 2006 vydalo rovněž v rámci dotace ČSAP pod názvem *Kondomy aneb co by gayové a nejen oni měli vědět*.

Preventivní aktivity by též měly zohlednit současnou epidemiologickou situaci HIV/AIDS, kdy třetím nejčastějším způsobem přenosu (62 osob HIV pozitivních v roce 2008 oproti 52 případům v roce 2007⁹⁶) je přenos intravenózní. Posílení preventivních aktivit u cílové skupiny uživatelů drog, kde počet nakažených má vzestupný charakter, je proto žádoucí.

⁹⁵ KOTLER P., ROBERTO N., LEE N.: *Social Marketing, Improving the Quality of Life*, Sage 2002, s. 308.

⁹⁶ Rozdělení HIV pozitivních případů v roce 2007. *Státní zdravotní ústav* [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, c2009 [2008-11-02]. Národní program. Dostupný z WWW:< <http://www.aids-hiv.cz/udajevCR2007.html> >.

Příležitostí v tomto směru jsou jednoznačně **vztahy s médii**. Zájem médií je možný v případě, že tyto státní nebo neziskové organizace s nimi adekvátně komunikují – zvou je na akce, vydávají tiskové zprávy, připravují pro ně aktuální a pro média atraktivní materiály o HIV/AIDS. Možnou příležitostí ke zlepšení dopadu kampaní HIV/AIDS by mohla být také strategická podpora víceletých projektů s cílem změny chování, ve kterých by byl jasněji vidět jejich výsledný efekt.

5. ROK 2009 – VÝHLED DO BUDOUCNA V OBLASTI PREVENCE HIV/AIDS V ČR

V rámci českého předsednictví Evropské unie nebyla problematika HIV/AIDS zahrnuta do jeho priorit. Konference na toto téma se tudíž nekonaly. Nicméně duben 2009 přinesl dvě zásadní změny. První změnou je přístup MZ ČR v dotační politice HIV/AIDS, v níž se rozhodlo neuvolnit dotace investičního charakteru na oblast HIV/AIDS. V roce 2009 tak budou poskytnuty pouze dotace neinvestičního charakteru, a to v částce 9 500 000 Kč, která půjde z přibližně poloviny na péči HIV pozitivních, ze čtvrtiny na HIV testování a ze čtvrtiny na preventivní aktivity.⁹⁷ Na prevenci tak v roce 2009 půjde zhruba o 15% méně než v roce 2008.

Druhou změnou je osoba manažera programu HIV/AIDS. Dosavadního manažera Jaroslava Jedličku pravděpodobně vystřídá bývalá ministryně pro lidská práva a menšiny Džamila Stehlíková, která se stala náměstkyní pro koordinaci prevence v SZÚ, jejímž cílem je *zavést velké kampaně*.⁹⁸

⁹⁷ Viz Národní program řešení problematiky HIV/AIDS 2009, k nahlédnutí u Hany Štěpánkové z odboru Ochrany veřejného zdraví MZ ČR (hana.stepankova@mzcr.cz).

⁹⁸ WALLEROVÁ, Radka. Exministryně Stehlíková byla bez práce, vymysleli jí funkci. *MF Dnes* [online]. 2009 [cit. 2009-04-01]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/exministryne-stehlikova-byla-bez-prace-vymysleli-ji-funkci-pqb-/domaci.asp?c=A090401_081518_domaci_jw>.

V roce 2009 byly dotační komisí MZ ČR schváleny obdobné komunikační aktivity jako v roce předchozím – tiskoviny, přednášky, preventivní akce k významným dnům jako je Candlelight day a Světový den boje proti AIDS. Jistou změnu oproti dřívějším letům z řad subjektů Fóra nevládních organizací pocítil nejpalčivěji STUD Brno, který pravidelně pořádá filmový festival Mezipatra. Magistrát města Brna se totiž zřekl své záštity nad X. ročníkem festivalu a je proto nutné najít nového partnera.⁹⁹

Závěr

Kampaň HIV/AIDS čelí v ČR stále klesajícímu objemu financí u předělených dotací pro MZ ČR, v roce 2008 bylo na preventivní aktivity HIV/AIDS vyčleněno 3 957 930,- Kč. Z tohoto důvodu je proto v budoucnu nutné hledat možnosti dalšího financování. Příležitostí vedle hledání partnerů v komerčním sektoru je budování oboustranně přínosných vztahů s médii.

K silným stránkám národní kampaně v roce 2008 budiž přičtena celostátní ediční činnost SZÚ v oblasti prevence HIV/AIDS, i když si o ní musí zájemci sám zažádat, a přednášková činnost v rámci projektu Hrou proti AIDS, ČSAP, MČČK, ACET, Sion, Drak, STUD, Spektrum Vysočina a SPRSV, kterou bylo v roce 2008 osloveno na 115 496 studentů. Slabou stránkou celého přístupu k prevenci HIV/AIDS je absence kvalitního výzkumu a pravidelné vyhodnocování dopadu kampaně u cílových skupin. Ačkoliv jsou známa epidemiologická data a trendy, chybí výzkumy chování cílových skupin v čase. Jistým příslibem zlepšení situace však může být výsledek behaviorální studie *Výzkumu sexuálního chování obyvatel ČR*, na základě které by Pracoviště manažera mělo připravit budoucí kampaň. Celá komunikace prevence v roce 2008 také trpí na nekonzistentnosti. Státní a nevládní organizace vydávají různorodé tištěné

⁹⁹ STRNADOVÁ, Tereza. Brno odmítlo gay festival Mezipatra, panize mu daji zeleni ze sveho. *MF Dnes* [online]. 2009 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/brno-odmitlo-gay-festival-mezipatra-penize-mu-daji-zeleni-ze-sveho-10x-/brno.asp?c=A090303_140430_brno_dmk>.

materiály, které nemají jednotnou linku, na základě které by člověk ihned poznal, že jde o součást kampaně boje proti AIDS, chybí stanovení jasné myšlenky kampaně a hlavního užítku.

Kongruence cílů stanovených v Národním programu a preventivních aktivit byla v roce 2008 nicméně naplněna, a to zejména díky činnosti nevládních organizací. V rámci *zabránění vzniku a dalšího šíření HIV infekce* byla komunikována prevence sexuálního přenosu infekce HIV gayům a lesbičkám (činnost Pracoviště manažera Národního programu, ČSAP, STUDu Brno, CODE 004, Jihočeské Lambdy), komerční sexuálním pracovnícím (činnost Zdravotního ústavu v Ústí nad Labem, Rozkoše bez rizika a Projektu Jana), v menší míře také uživatelům drog (činnost Zdravotního ústavu v Ústí nad Labem a Ulice) a široké veřejnosti, respektive studentům (Hrou proti AIDS, ČSAP, MČČK, ACET, Sion, Drak, STUD, Spektrum Vysočina a SPRSV). K dosažení *omezení dopadu HIV infekce na jednotlivce i společnost* přispěly celospolečenské akce a aktivity jako byl Candlelight Day, Týden proti AIDS, Světový den boje proti AIDS; filmový festival Mezipatra, Febiofest a podpora dvou víceletých projektů: behaviorální studie na sexuálního chování obyvatel ČR a projektu prevence HIV/AIDS pro pracovníky v ústavní výchově.

Souhrnně lze říci, že v roce 2008 byla prevence HIV/AIDS komunikována ve více než polovině projektů dotovaných MZ ČR a jejich preventivních aktivit (54,7%) široké veřejnosti a zejména pak studentům ZŠ a ŠŠ. Necelá polovina (45,3%) z objemu financí v rámci dotačního programu na prevenci bylo směřováno ke skupině ve zvýšeném riziku HIV/AIDS. Z toho více než polovina aktivit komunikace prevence byla směřována gay minoritě (24% ze všech preventivních aktivit HIV/AIDS) a více než jedna třetina projektů zaměřená na rizikové skupiny komunikovala prevenci

komerčním sexuálním pracovnícím (tvořily 17% ze všech preventivních aktivit HIV/AIDS).

Resumé

Ačkoliv Národní program problematiky na řešení HIV/AIDS v ČR přejímá obsah deklarací o HIV/AIDS a přihlásil se k plnění stanovených cílů, které kdy byly na půdě OSN, WHO či EU přijaty, je třeba o národní kampani boje proti AIDS v ČR v roce 2008 říci, že v žádném případě nebyla vedena s akcentem na celospolečenskou změnu chování, která je vlastní současnému pojetí sociálního marketingu. Prostřednictvím souborného monitoringu jednotlivých aktivit v roce 2008 (vzhledem k tomu byl překročen stanovený rozsah této práce), byly zjištěny pouze dílčí komunikační aktivity prevence. Ani v roce 2008 tak nedošlo v kampani HIV/AIDS k posunu od etapy informační kampaně (která je charakteristická pro 90. léta 20. století) ke kampani podporující změnu chování, která by *vědomí informací přetvořila v akci*,¹⁰⁰ a kde by změna chování byla důsledně měřena. Vzhledem k palčivosti problematiky HIV/AIDS a důležitosti tohoto tématu ve společnosti, bych se chtěla na magisterském stupni věnovat tomuto tématu i nadále, konkrétně porovnání způsobů zobrazování HIV/AIDS a akcentu českých médií od doby prvního výskytu této nemoci v tehdejšímu Československu až po současnost.

Summary

However the National Program to Address the Issue of HIV/AIDS in the Czech Republic has embraced the substantiality of HIV/AIDS declarations and wanted to attain the goals of the United Nations, the WHO or the EU, one can say that the aim of the national AIDS campaign wasn't the change in the society, the key topic of the social

¹⁰⁰ COFFMAN. In ANREASEN, A. R.: *Social Marketing in the 21st Century*. Thousand Oaks: Sage, 2006, s. 7.

marketing. Moreover, financial resources of the campaign are shrinking in the Czech Republic and alternative funds have to be found in the future.

The lectures for students and the nationwide publishing activity of the Nation Institute of Public Health in the field of HIV/AIDS prevention were one of the strong points of the campaign, even though people interested have to make the request by themselves. On the other hand, the lack of qualified research and of impact evaluation in target groups constitutes the weak point of the whole approach.

In 2008, the major scope of the HIV/AIDS prevention (54, 7%) were the subsidized projects and prevention activities for the public and for primary schools and high schools. Nearly one half (45, 3%) of the financial resources from the prevention program went to the high-risk group for AIDS/HIV, from this volume, more than one half to the gay minority (24% of all HIV/AIDS prevention activities) and more than one third to sexual workers (17 % of all HIV/AIDS prevention activities).

Seznam grafů

Graf č.1: Kumulativní počet nakažených HIV/AIDS k 31.12.2008

Graf č.2: Kumulativní počet nakažených a zemřelých na AIDS k 31.12.2008

Graf č.3: Dotace na řešení problematiky HIV/AIDS v roce 2008 podle rozdělení finančních prostředků na jednotlivé oblasti

Použitá literatura

Odborné publikace:

ANDREASEN, A. R. *Social Marketing in the 21st Century*. London: Sage, 2006. 264 s. ISBN 1412916348

HASTINGS, G. *Social Marketing Why should the Devil have All the Best Tunes?*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2007. 367 s. ISBN 0750683503

KOTLER, P., ROBERTO, N., LEE, N.. *Social Marketing: Strategies for Changing Public Behavior*. New York: Free Press, 1989. 401 s. ISBN 0029184614

KOTLER, P., ROBERTO, N., LEE, N. *Social Marketing, Improving the Quality of Life*. London: Sage, 2002. 438 s. ISBN 0761924345

MATIC, S., LAZARUS, J., DONOGHOE, M. *HIV/AIDS in Europe. Moving from death sentence to chronic disease management*. Kodaň: WHO, 2005. 274 s. ISBN 9289022841

PERLOFF, R. M. *Persuading People to Have Safer Sex*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2001. 159 s. ISBN 0805833811

SIEGEL, M., LOTENBERG, L. D. *Marketing Public Health*. Sudbury: Jones a Bartlett, 2007. 608 s. ISBN 0763738913

ŠEJDA, J. (et al). *Prevence, léčba a další aspekty nákazy HIV/AIDS*. Praha: Galén, 1993, s.267. ISBN 8085047144

JEDLIČKA, J. a kolektiv. *Ročenka Národního programu HIV/AIDS v ČR 2007-2008*. Praha: SZÚ, 2008, s.61. ISBN 9788070713013

Odborné články:

BLOOM, P., NOVELLI, W.D. Problems and Challenges in Social Marketing. *Journal of Marketing*. 1981, vol. 45, no. 2, s. 79-88.

HASTINGS, G., DONOVAN, R.J. International initiatives: Introduction and overview. *Social Marketing Quarterly (editorial for Special Issue on International Social Marketing)*. 2002, vol. 8, no. 1, s. 3-5.

LEFEBVRE, R.C., FLORA, J.A. Social Marketing and Public Health Intervention. *Health Education Quarterly*. 1988, vol.15, no. 3, s. 299 – 315.

Elektronické zdroje a dokumenty:

Brémské prohlášení (2007). *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Brémské prohlášení. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/dokumenty06.html>.

Deklarace závazků mimořádného VS OSN k problematice HIV/AIDS. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Deklarace závazků OSN. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/dokumenty03.html>.

Dublinské prohlášení (2004). *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Dublinské prohlášení. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/dokumenty05.html>.

Internetové stránky Arkáda. *ARKÁDA* [online]. Písek: ARKÁDA, c2009 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.arkadacentrum.cz/diskuse.php>.

Internetové stránky CODE 004. *CODE 004* [online]. Praha: Code 004, c2001-2008 [2009-03-01]. Dostupný z WWW: <www.004.cz>.

Internetové stránky CPPT (K centrum). *CPPT* [online]. Praha: CPPT, c2009 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kcentrum.cz/index.php?doc=cppt_progs>.

Internetové stránky české společnosti AIDS pomoc. *Česká společnost AIDS pomoc* [online]. Praha: ČSAP, c2005-2009 [2009-03-01]. Stránky pro HIV pozitivní. Dostupný z WWW: <www.aids-pomoc.cz.htm>.

Internetové stránky Fóra nevládních organizací. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Fórum nevládních organizací, c2009 [2009-03-01]. Dostupný z WWW: <www.geocities.com/fno_aids.html>.

Internetové stránky GanYma. *GANYMA* [online]. Praha: GANYMA, c2006-2007 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.ganyma.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=5&Itemid=59>.

Internetové stránky Historie HIV/AIDS 1981-1986. *International AIDS Charity AVERT* [online]. West Sussex (UK): AVERT, c2009 [cit.2009-03-30]. Historie HIV/AIDS. Dostupný z WWW: <www.avert.org/his81_86.htm>.

Internetové stránky Karo. *KARO* [online]. Plauen (SRN): KARO, c2009 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.karo-ev.de/informationen/serious-line.html>.

Internetové stránky LOGOS. *LOGOS* [online]. Praha: LOGOS, c1996-2009 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.logos.gl.cz/lis-organizace/>.

Internetové stránky Most k naději. *K-CENTRUM MOST* [online]. Most: K-CENTRUM MOST, c2002 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.k-centrum.com/www/index.htm>.

Internetové stránky Národního programu HIV/AIDS. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Situace HIV/AIDS. Dostupný z WWW: <www.aids-hiv.cz.html>.

Internetové stránky Remedium. *REMEDIUM* [online]. Praha: REMEDIUM, c2006 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.remidium.cz/o-sdruzeni/o-sdruzeni.php>.

Internetové stránky Slánka, o.s. *SLÁNKA* [online]. Mladá Boleslav: Slánka, c2006 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.jbmb.info/?page_id=19>.

Internetové stránky Institut for Social Marketing. *Institute for Social Marketing* [online]. Stirling: ISM, c2005 [cit.2009-03-30]. Dostupný z WWW:<www.ism.stir.ac.uk>.

Internetové stránky Projektu Šance. *PROJEKT ŠANCE* [online]. Praha: ŠANCE, c2008 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.sance.info/index.php?go=akce&id=4>.

Internetové stránky Výboru Dobré vůle. *VDV* [online]. Praha: VDV, c2009 [cit.2009-03-03]. Dostupný z WWW: <www.vdv.cz>.

Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2008-2012. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Národní program. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/doc/Nar_program_HIV_AIDS.pdf>.

Politická deklaráce OSN. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Politická deklaráce OSN. Dostupný z WWW:<www.aids-hiv.cz/dokumenty07.html>.

Rezoluce Evropského parlamentu o HIV/AIDS. *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Rezoluce EP. Dostupný z WWW: < www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0566&language=EN&ring=P6-RC-2008-0581>.

Sdělení Radě a Evropskému parlamentu (2005). *Národní program boje proti AIDS* [online]. Praha: Národní program, c2009 [2009-03-01]. Sdělení Radě a EP. Dostupný z WWW:< www.aids-hiv.cz/dokumenty04.html>.

Výsledky dotačního řízení problematiky HIV/AIDS 2008. *MZ ČR* [online]. Praha: MZ ČR, c2008 [2009-03-01]. Výsledky dotačního řízení problematiky HIV/AIDS. Dostupný z WWW: <<http://www.mzcr.cz/Verejne/Pages/151-narodni-program-reseni-problematiky-hiv-aids-pro-rok-2008-vysledky-dotacniho-rizeni.html>>.

Elektronické články:

WALLEROVÁ, R. Exministryně Stehlíková byla bez práce, vymysleli jí funkci. *MF Dnes* [online]. 2009 [cit. 2009-04-01]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/exministryne-stehlikova-byla-bez-prace-vymysleli-ji-funkci-pqb-/domaci.asp?c=A090401_081518_domaci_jw>.

STRNADOVÁ, T. Brno odmítlo gay festival Mezipatra, paníze mu dají zelení ze svého. *MF Dnes* [online]. 2009 [cit. 2009-03-03]. Dostupný z WWW:

<http://zpravy.idnes.cz/brno-odmitlo-gay-festival-mezipatra-penize-mu-daji-zeleni-ze-sveho-10x-/brno.asp?c=A090303_140430_brno_dmk>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Srovnání dotace MZ ČR na řešení problematiky HIV/AIDS (tabulka)

Příloha č.2: Tištěné materiály vydávané SZÚ (Obrázek č.1-č.26)

Příloha č.3: Tištěný materiál vydaný Rozkoš bez Rizika (obrázek)

Příloha č.4: Tištěný materiál vydaný CODE 004 (obrázek)

Přílohy

Příloha č. 1: Srovnání dotace MZ ČR na řešení problematiky HIV/AIDS¹⁰¹ (tabulka)

	2007	2008	Srovnání 2007 – 2008
neinv. Dotace	20 000 000,- Kč	9 687 330,- Kč	pokles o 10 312 670,- Kč
investiční Dotace	13 000 000,- Kč	6 769 000,- Kč	pokles o 6 231 000,- Kč
Celkem	33 000 000,- Kč	16 456 330,- Kč	pokles o 16 543 670,- Kč

Příloha č.2: Tištěné materiály vydávané SZÚ (Obrázek č.1-č.26)

Obrázek č.1

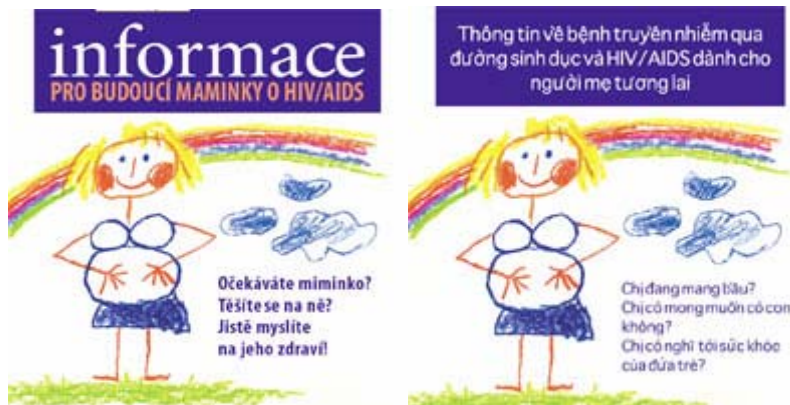
¹⁰¹ JEDLIČKA,J.; STUPKA,J. *Stručný pohled na výsledky dotačního řízení Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS pro rok 2008*. In:Ročenka Národního programu HIV/AIDS v ČR 2007-2008. Praha: SZÚ, 2008, s.23.

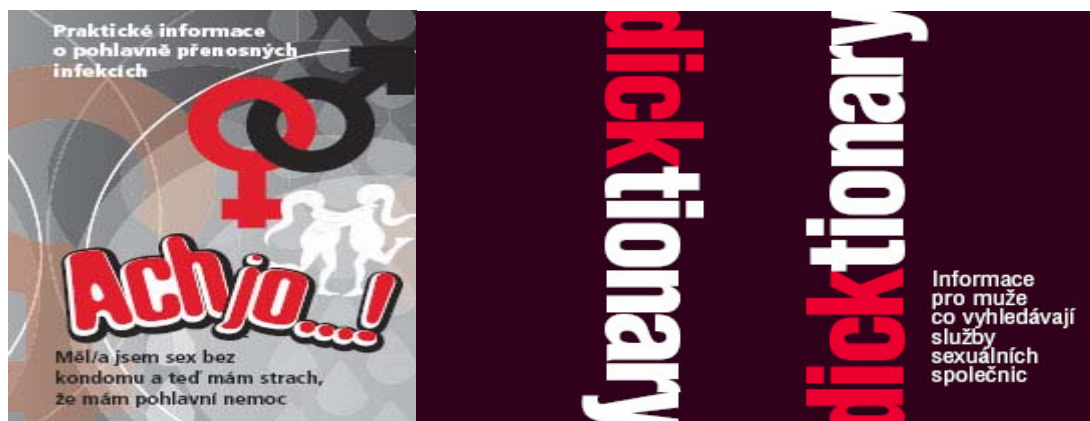
Obrázek č.2, 3, 4 a 5

Obrázek č.6 a 7

Obrázek č. 8 a 9

Obrázek č.10, 11 a 12

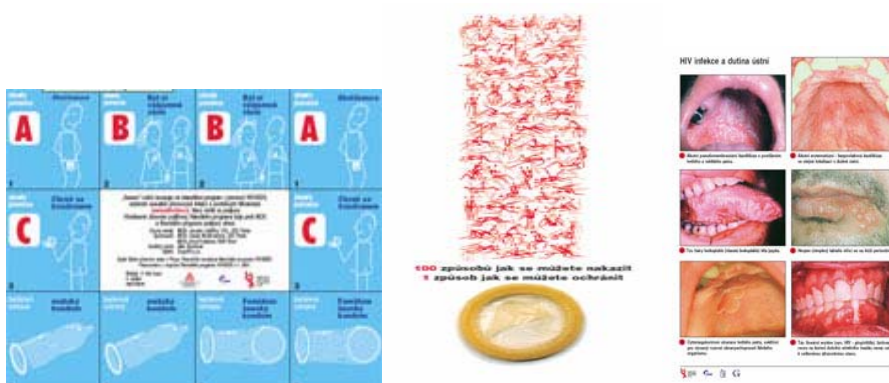
Obrázek č.13, 14 a 15

Obrázek č.16 a 17

Obrázek č.18, 19 a 20

Obrázek č.21 a 22

